

ART U+S

č. 1 / 2021

OBSAH

ARTUŠOVNÍK.....2 – 4

- Artušovník..... 2
- Neprehliadnutelné..... 4

VOX STUDENTUS.....5 – 7

KEĎ SA TAK ZAMYSLÍM..... 8 – 15

- Michelle Obamová a jej štyri inšpirujúce vlastnosti..... 9
- Slováci na módnej križovatke..... 11
- Ryby nútené liezť na strom..... 14

ŽIVOT NA FAKULTE.....16 – 28

- In memoriam prof. M. Turek.....17
- Pedagogická fakulta získala ocenenie Špeciálnych olympiád Slovensko.....19
- Online 8. Logická olympiáda intelektovo nadaných žiakov.....22
- Silná škola.....25
- Happy autism – prax po svojom.....27

NA KUS REČI S.....29 – 34

- Ako sme sa DOKOPY stretli tentokrát? Alebo tri pohľady na jednu konferenciu.....30

OTVORENÉ DVERE DO KABINETU.....35 – 41

- Usmej sa na mňa..... 36
- Modré srdcia..... 37
- Online Živá knižnica plná príbehov..... 40

POĎ VON.....42 – 55

- Vyskúšať niečo nové.....43
- Hola, hola, Madrid volá!.....46
- Tri úchvatné týždne..... 50
- Dva pohľady na virtuálnu mobilitu v Trondheime.....52

POLITICO STUDENTUS.....56 – 61

ART U ŠTUDENTOV.....62 – 68

A TOTO SI UŽ PREČÍTAL?.....69 – 72

REDAKČNÁ RADA

ŠÉFREDAKTOR: Mgr. Dávid Dziak, PhD.

REDAKČNÁ RADA:

Mgr. Tatiana Bachurová, PhD.
PhDr. Alexandra Brestovičová, PhD.
Mgr. Hedviga Hafičová, PhD.
PaedDr. Lucia Mikurčíková, Ph.D., BCBA
PaedDr. Monika Miňová, PhD.
PaedDr. Erika Novotná, PhD.
PaedDr. Lucia Šepeľáková, PhD.
Mgr. Jakub Lipták
Mgr. Patrícia Mirdalíková
Bc. Barbora Balogová

OBÁLKA A SADZBA:

Mgr. Zuzana Vagaská

FOTOGRAFIE NA OBÁLKE:

Gabriela Nagová

FOTOGRAF:

Jozefína Hrebíková

JAZYKOVÁ KOREKCIA:

Mgr. Dávid Dziak, PhD.

ARTUŠ

Časopis akademickej obce PF PU v Prešove

č. 1 / 2021

Adresa: Ul. 17. novembra 15,
080 01 Prešov

Výtvarný návrh loga ARTUŠ:

Mgr. Zuzana Vagaská

Vydavateľstvo: PU v Prešove,

Pedagogická fakulta

Periodicita: 2x ročne (online)

ISSN 1339-5424

NAKOPNIME ZASTAVENÝ ČAS

V predošlých troch číslach sme sa v úvodníku – *Artušovníku*, venovali kategórii času, v minulom čísle sme v nadväznosti na epidemickú situáciu hovorili o zastavení času a jeho rozhybaní. Veríme, že ste sa rozhybali, ako aj Artuš, a to najmä, ako ste si už určite všimli, po vizuálnej stránke. Týmto sa chceme poďakovať predošlej sadzačke, Mgr. Ivete Čuchtovej, ktorej prajeme veľa úspechov. V tíme vítame novú sadzačku, Mgr. Zuzanu Vagaskú, ktorá okrem sadzby pripravila aj nové logo, o ktorom sa viac dočítate na strane 4. Novinkou taktiež je, že titulnú stranu bude tvoriť vždy iná práca nášho študenta, ktorú vyberajú naši výtvarníci, do tohto čísla vybrali fotografie Gabriely Nagovej. Redakčná rada Artuša sa rozširuje aj o študentov, a to o Bc. Barboru Balogovú, ktorú môžete poznať ako vedúcu Študentskej rady našej fakulty. Na prelome rokov 2020 – 2021 sme usporiadali súťaž o fotografa Artuša, ktorú vyhrala Jozefína Hrebiková, k čomu jej gratulujeme.

Dúfame, že jej fotografie k niektorým článkom spríjemnia Vaše čítanie.

Prvé číslo opäť otvára anketová sekcia *Vox Studentus*, ktorú tentokrát pripravila naša Študentská rada. Zamerali sa na Váš názor na dištančnú výučbu, do ankety sa zapojilo viac ako 150 študentov. Druhú sekciu *Keď sa tak zamyslím* tvoria tri originálne eseje našich študentov. Časť *Život na fakulte* tradične prináša aktuality našej fakulty, napríklad doc. Ružbarská spomína na nedávno zosnulého nášho bývalého dekanka prof. M. Tureka. V sekcii *Na kus reči s...* sa dočítate o druhom ročníku našej doktorandskej konferencie DOKOPY. Piatu časť *Otvorené dvere do kabinetu* tvoria ako vždy správy z konkrétnych katedier a centier. Sekcia *Pod' von* pozostáva až zo štyroch mobilít, a to z Krakova, Madridu, Prahy a Trondheima. *Politico Studentus* opäť prináša najnovšie informácie od študentov z fakultného Akademického senátu, Študentskej rady PF PU a z Vedeckej skupiny študentov. Predposledná časť *ART U Študentov* je pestrejšia v porovnaní s minulými číslami, čomu vďačíme dr. Bachurovej, nájdete tu skvelú úvahu o (č)umení, sebakarikatúry, textovú interpretáciu výtvarného diela a komiks.

Posledná sekcia *A toto si už prečítal?* predstavuje šesť najnovších publikácií našej fakulty.

Druhé číslo v roku 2021 bude mapovať letný semester ak. r. 2020/2021, preto ak chcete prispieť do daného čísla, tak svoj príspevok pošlite v šablóne na e-mail:

david.dziak@unipo.sk do 9. júla 2021. Nakopnite zastavený čas, začiatok letného semestra, prečítaním nového čísla.

DR. DÁVID DZIAK, ŠÉFREDAKTOR

NIEČO, ČO BY VÁS MOHLO ZAUJÍMAŤ...

Príspevky prechádzajú redakčnou a jazykovou úpravou. Za obsah príspevkov zodpovedajú ich autori.

Prispievatelia môžu poselať svoje príspevky v šablóne na e-mailovú adresu: david.dziak@unipo.sk.

Redakčná rada prijme Vaše správy z fakultných i mimofakultných akcií, postrehy z praxe, Erasmus+, úvahy, rozhovory, ankety, recenzie, tipy (napr. na čítanie), vlastnú tvorbu atď.

NEPREHLIADNUTEĽNÉ...

Milí čitatelia,

uvažovali ste už niekedy nad tým, prečo sa náš fakultný časopis volá práve Artuš? Ak ste si mysleli, že jeho názov je spojený napr. s historickou postavou kráľa Artuša, tak ste na omyle. Názov periodika je odvodený od jeho primárnej funkcie, teda komunikácie informácií medzi učiteľmi a študentmi PF.

Na pripomenutie si teda jeho názov rozmeňme „na drobné“. **ART** – umenie / **U** – učiteľ / **+** (a) / **Š** – študent. Jeho význam je možné vyjadriť jednoduchým zápisom s využitím matematických symbolov.

**ART U+Š = UMENIE UČITEĽOV
A ŠTUDENTOV**

LOGOTYP

Logotyp sa skladá z dvoch do seba zapadajúcich grafických prvkov, ktoré sú symbolom vzájomnej komunikácie. Ďalej je logo doplnené typografickou časťou ART

U+Š. Uvedená je presná konštrukcia logotypu.

FAREBNOSŤ

Pre logotyp je použitá základná farba biela. Popis tejto farby je uvedený pre modely RGB a CMYK.

RGB (0-255) 255/255/255

CMYK (%) 0/0/0/0

Pre aplikáciu na pozadie inej farby je určená negatívna verzia logotypu, prípadne ľubovoľný odtieň sivej farby. V prípade potreby je možné logotyp použiť aj v inom farebnom prevedení, avšak zmena farby nesmie narúšať jeho čitateľnosť. Nie je prípustné logo meniť a deformovať.

PROPORCIE

Maximálna a minimálna veľkosť použitia logotypu nie je obmedzená. Pri zmene veľkosti je prvoradá prihliadať na čitateľnosť.

OCHRANNÁ ZÓNA

Plocha ochrannej zóny vymedzuje vzdialenosť od logotypu, v ktorej sa nesmie nachádzať iný grafický prvok alebo text. Slúži na jeho dobrú čitateľnosť. Minimálny čistý priestor okolo logotypu je 6 mm.

PÍSMO

Pre logotyp ART U+Š je vybraný font písma Minion Pro.

APLIKÁCIA

Využitelnosť loga je široká. Záleží na tvorivosti používateľa.

ŽELÁM VÁM PRÍJEMNÉ ČÍTANIE!

Mgr. ZUZANA VAGASKÁ

Foto: Jozefína Hrebiková

VOX STUDENTUS

Anketu pod názvom *Ako zvládam dištančné vzdelávanie* pripravila Študentská rada Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a bola dostupná na ich facebookovej stránke dňa 16. 11. 2020. Tvorili ju zatvorené, ale aj otvorené otázky. Anketa bola určená prevažne študentom Pedagogickej fakulty PU v Prešove, zapojili sa však aj študenti z iných fakúlt či univerzít. Anketa bola k dispozícii 24 hodín, do ktorej sa zapojilo viac ako 150 respondentov.

1. VYHOVUJE TI DIŠTANČNÁ FORMA VÝUČBY?

(ODPOVEĎ ÁNO/NIE)

Zo 156 respondentov 56 %
odpovedalo áno, 44 %
odpovedalo nie.

2. MÁŠ VHODNÉ TECHNICKÉ A MATERIÁLNE VYBAVENIE (NAPR. VÝKONNÝ POČÍTAČ A DOSTATOČNÉ INTERNETOVÉ VYBAVENIE)?

(ODPOVEĎ ÁNO/NIE)

Zo 151 respondentov 85 %
odpovedalo áno, 15 % odpovedalo nie.

3. DÁ SA MNOŽSTVO ZADÁVANÝCH ÚLOH ZVLÁDNUŤ ALEBO JE TOHO PRÍLIŠ VEĽA?

(ODPOVEĎ ZVLÁDAM TO/NEZVLÁDAM TO)

Zo 107 respondentov 44 %
odpovedalo zvládam to,
56 % odpovedalo nezvládam to.

4. V POROVNANÍ S PREZENČNOU VÝUČBOU JE ZADÁVANÝCH ÚLOH VIAC ALEBO MENEJ?

(ODPOVEĎ VIAC/MENEJ)

Zo 144 respondentov 96 %
odpovedalo viac, 4 % menej.

5. JE MOŽNOSŤ DOPRACOVAŤ SA K VŠETKÝM PUBLIKÁCIÁM, KTORÉ POTREBUJETE K ŠTÚDIU?

(ODPOVEĎ ÁNO/NIE)

Zo 137 respondentov 25 %
odpovedalo áno, 75 % nie.

6. AK STE MALI SKUPINOVÉ PROJEKTY V RÁMCI PREDMETU, VEDELI STE SA DOHODNÚŤ A UROBIŤ SPOLOČNÝ PROJEKT?

(ODPOVEĎ ÁNO/NIE)

Zo 131 respondentov 84 %
odpovedalo áno, 16 % nie.

7. PODVÁDZAL/A SI NIEKEDY, KEĎ SA TI NECHCELO ODPOVEDAŤ, T. J. ZAPNÚŤ KAMERU, ŽE MÁŠ PROBLÉM S POČÍTAČOM A TIETO ZARIADENIA TI NEJDÚ?

(ODPOVEĎ ÁNO/NIE)

Zo 111 respondentov 15 %
odpovedalo áno, 85 % nie.

1. AKÉ SÚ PODĽA TEBA PLUSY DIŠTANČNEJ VÝUČBY?

- Možnosť vypočutia si prednášky aj mimo času prednášky
- Určite menej sa bojím o svoje zdravie a zdravie blízkych
- Nemusíme cestovať do školy
- Menej stresujúce prostredie

2. AKÉ SÚ PODĽA TEBA MÍNUSY DIŠTANČNEJ VÝUČBY?

- Málo prístupných materiálov v moodle, často na poslednú chvíľu
- Nič nenahradí osobný kontakt
- Kvantum zadaní
- Praktické predmety ako hudobná, výtvarná či telesná sa nevyučujú tak, ako by mali
- Chýba mi sociálny kontakt, spolužiaci a samotná škola
- Dodatočné cestovanie do knižnice, menšie sústredenie

3. KOĽKO MINÚT PRED ZAČIATKOM HODINY SI VSTAVAL/A NA ONLINE HODINU?

- odpovede 13 respondentov sa pohybovali od dvoch minút do hodiny

4. ČO, VTIPNÉ STE ZAŽILI POČAS ONLINE HODINY?

• Vtipné sú jednoznačne zvuky spoza kamier pred začiatkom hodiny. Hodina začínala o 16:00. Učiteľka počkala do 16:10, kým sa prihlásia všetci, a za ten čas nám spolužiačka pustila na STVI noviny o 16:00. Prvou správou hneď bolo, že školy sa tak skoro neotvoria.

• Počas prednášky si jedna spolužiačka zabudla vypnúť mikrofón. Prišla jej do izby mama a začala kričať „to čo je za bordel, si tu okamžite poupratuj!“, a vyučujúca v tom momente stíchla a asi minútu len divne pozerala, lebo nechápala, čo sa deje a stratila reč.

• Pred začiatkom hodiny máme s mojimi spolužiakmi zo skupiny vo zvyku začať hovor skôr a vyučujúci sa do tohto hovoru pripojí. Raz sme si tak zapli hovor skôr pred vyučovaním a začali sme sa rozprávať, aké sme demotivované z celého online vyučovania a ako by sme najradšej šli teraz von. Nevšimli sme si však, že sa medzi tým pripojil do hovoru vyučujúci a celý rozhovor si vypočul. Bol tak veľmi zhrozený z toho, že také mladé dievčatá sú demotivované a pesimistické, že nám zrušil budúcu hodinu a povedal nám, aby sme šli v čase jeho hodiny von do prírody a načerpali energiu.

• Učiteľka počas online hodiny mala svoje mačky za sebou na okne. Neustále jej zhadzovali kvety a ona nám vysvetľovala, že sú inak dobré, len dnes majú zlý deň.

ANKETU PRIPRAVILA ŠRPF PU
VÝSLEDKY ANKETY SPRACOVALI: Bc. BARBORA BALOGOVÁ
JOZEFÍNA HREBIKOVÁ

Foto: archív autorky

KEĎ SA TAK ZAMYSLÍM

MICHELLE OBAMOVÁ A JEJ ŠTYRI INŠPIRUJÚCE VLASTNOSTI

Pozornosť okolo Michelle Obamovej sa rapídne zvýšila po tom, ako napísala knihu svojich silných a inšpiratívnych spomienok na minulosť s názvom *Môj príbeh*. Táto kniha sa veľmi rýchlo zaradila medzi svetové bestsellery a myslím si, že oprávnené. Michelle žila a stále žije naozaj inšpiratívny život, ktorý nebol vždy úplne jednoduchý. Naučila ma mnohému, ukázala mi iný pohľad na seba aj ostatných. Tu sú jej štyri vlastnosti, ktorými inšpiruje nie len ženy po celom svete.

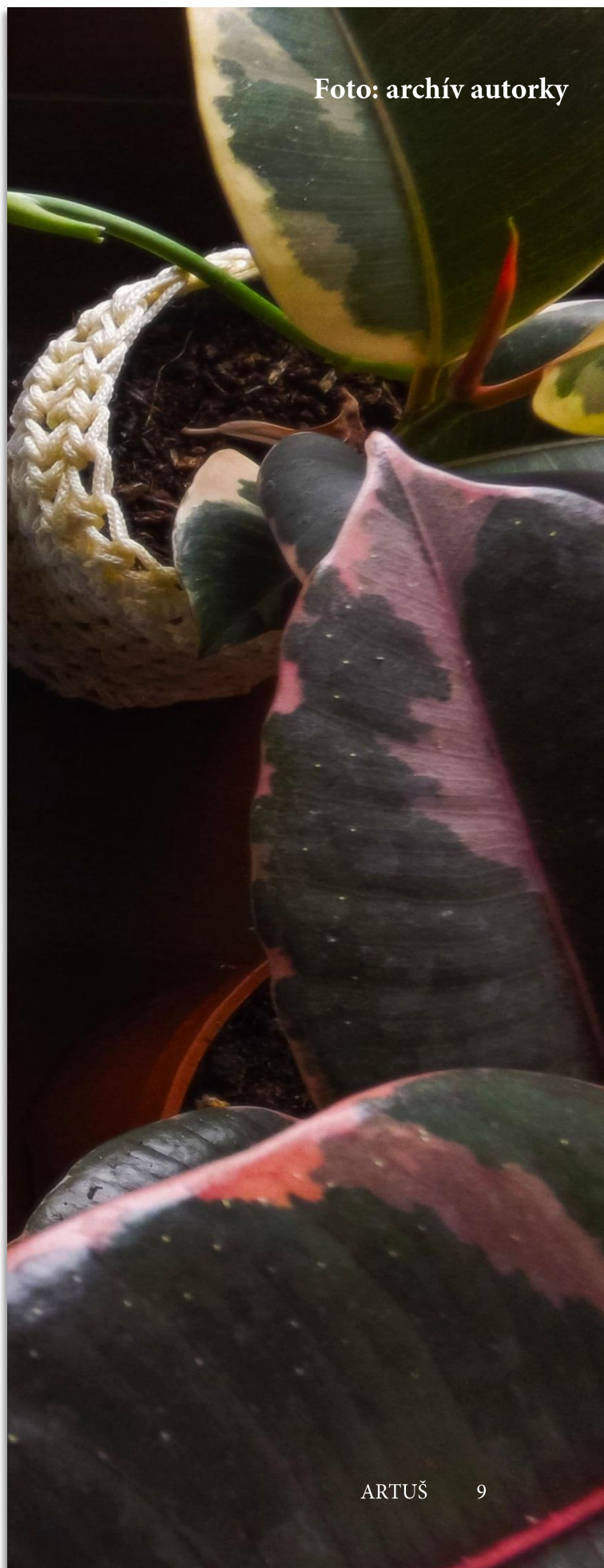
1. JE PRIEBOJNÁ, NEVZDÁVA SA.

Michelle vyrastala v prostredí, kde boli ľudia s tmavšou farbou pleti často podceňovaní a zároveň neakceptovaní spoločnosťou. No napriek tomu, jej rada znie: „*Nikdy nikoho nenechaj, aby ti hovoril, že niečo nedokážeš, a vždy si ver*“. Michelle bola vždy veľmi pribojná. Príkladom nám je aj situácia, keď sa Michelle zverila školskej poradkyni, že by sa chcela prihlásiť na Princeton. Jej odpoveď: „*Nie som si istá, či si pre Princeton vhodná*“, rozkolísala jej sebadôveru, no nezlomila ju. Rodičia do nej od malička vštepovali, nech sa nebojí v živote mieriť vysoko. A ako už dnes vieme, je absolventkou nie len Princetonskej Univerzity, ale aj Harvardskej.

2. VIE, KÝM JE, A POZNÁ SVOJU HODNOTU.

Jedna z najdôležitejších vecí, ktoré ma Michelle naučila, je, že je potrebné uvedomovať si, kým naozaj sme a podľa toho žiť. Každý z nás by mal nájsť, v čom spočíva jeho sila, veriť v ňu a nájsť svoje

Foto: archív autorky

miesto. Zároveň je v poriadku, keď to nevieme hneď. Spoznať samého seba je snáď jedna z najťažších úloh. Michelle tiež trvalo, kým si uvedomila, že ona má väčšiu cenu ako jej úspechy a bezduché odškrtávanie si povinností zo zoznamu.

3. NEMÁ STRACH UKÁZAŤ SVOJU ZRANITEĽNOSŤ.

Počas svojho knižného turné úprimne otvorila pravdu o svojom šťastnom manželstve. „*Manželstvo je ťažké, dokonca aj pre nás*“, priznala v The Late Show s Jimmym Fallonom. Michelle sa nebojí hovoriť aj o citlivých témach, ktoré sú príliš osobné. Vie totiž, že tým môže pomôcť mnohým ľuďom. Ukazuje, že treba problémy riešiť a komunikovať o nich. Priznáva, že bola tou manželkou, ktorá sa spoliehala na manželskú poradňu ako na miesto, kde opravia Baracka. Bola presvedčená, že je dokonalá a že opraviť treba iba tú druhú polovicu. Uvedomila si však nakoniec, že nie je na jej manželovi, aby ju robil šťastnou: „*Naučila som sa, že sa musím dostať vyššie na zozname svojich priorít*“.

4. JE SÚCITNÁ A EMPATICKÁ VOČI OSTATNÝM.

Michelle si získala ľudí okolo seba hlavne vnímavým správaním. Pred tým, než začala žiť v Bielom dome, bojovala ako právnička proti nespravodlivosti a venovala sa otázkam svojej komunity. Ako prvá dáma sa začala venovať aj iným problémom spoločnosti, ako je napríklad detská obezita a svojím programom a osobnosťou sa dostala do obluby mnohých. Určite totiž sama vie, že súcit a empatia je tou pravou vstupenkou do ľudských srdiec.

A ako sa končí kniha, *Môj príbeh*, slovami: „*Ochota poznávať a počúvať ostatných, to je dar*“, tak aj poznávať príbeh Michelle Obamovej je pre mnohých veľkým darom, motiváciou a prínosom.

Bc. MÁRIA HUDÁKOVÁ

Foto: Jozefína Hrebiková

SLOVÁCI NA MÓDNEJ KRIŽOVATKE

FAST FASHION – slovné spojenie, ktoré sa na mňa valí zo všetkých internetových stránok, instagramových príbehov a facebookových príspevkov. Donedávna som si myslela, že tento termín už musí poznať každý. Prekvapením bolo, keď som zistila, že jeho význam nepozná ani moja najbližšia rodina. Plán je teda jasný, o fast fashion je potrebné hovoriť, pokiaľ jej dopady nebude poznať každý jeden z nás. Tak teda začnime, milí Slováci a milé Slovenky! Pozrime sa spoločne na to, čo to fast fashion je.

Fast fashion, v preklade rýchla móda, je móda, ktorej je bežný Slovák – smrteľník vystavený každý deň. Sú to takmer všetky obchody, ktoré pravidelne navštevujeme a všetky kúsky oblečenia, ktoré vlastnime. Funguje nejako takto: Doma sa rozhodneš, že aj ty chceš tú novú sukňu, ktorú mala včera oblečená Paris Hilton. Nájdeš ju na internete, pozrieš sa na cenu a upadneš do mrákot. Hneď ti je jasné, že presne tú identickú sukňu mať nebudeš. Neboj sa, milá nákupná maniačka, nie je prečo zúfať. HMko, NewYorker a ostatné reťazce fast fashion už pracovali na tom, aby si ju zajtra našla vo všetkých výkladoch. Je to akoby mávli čarovným prútikom. Takmer tá istá sukňa, ale lacnejšia a čaká len na teba. Nenecháš sa dvakrát prosiť, kupuješ. Na pár týždňov si presne ako Paris. Nevadí, že sa pri praní zrazila, zvnútra sa páre a stráca farbu. Veď už vôbec nie je taká moderná ako pred pár týždňami. Jej novým domovom bude smetný kôš. Zajtra si pôjdeš pozrieť tú, ktorú mala včera na sebe Jessica Alba. Fast fashion je vlastne rajom pre spotrebiteľa.

Nahliadnime spoločne do spomínaného raja. Všetko to začalo v odľahlej dedinke v nami nepoznanej Burkine Faso. Nieкто

zasadil rastlinku zvanú bavlna. Bavlna rástla a rástla, kým neprišli burkinsí mladenci a nepozbierali ju. Pozbieranú ju odviezli do druhej dediny, kde ju spracovali do tkaniny. Takáto biela ale ostať nemôže, preto ju iní chlapci zafarbia. Tkanina má pred sebou dlhú cestu do Bangladéša, kde ju chytia šikovné prsty mladého dievčaťa a je z nej nádherná sukňa. A za ňou ešte tisíce navlas rovnakých. Všetky sukničky naložíme na obrovské lode a plavia sa k nám do Európy. Z prístavu sú porozvážané do stoviek nákupných centier, aby každá z nás mohla byť nová Paris Hilton. Všetky páky sveta hrajú v náš prospech. Ale predsa sa na to pozrime ešte raz a bližšie.

V Burkine Faso sa bavlna považuje za biele zlato, zlatom za ňu však zaplatené nemajú. Pláca za jeden deň je 80 centov. 80 centov za celodennú drinu v horúčavách. Na poli zberajú aj deti, ktoré vypomáhajú svojim rodičom. Farby, ktorými sa väčšina textílií farbí, sú toxické. V Ázii je nosenie ochranných oblekov skôr výnimkou ako pravidlom. Pracovníci, ktorí sú v bezprostrednom styku s chemikáliami, majú o 50 percent vyššiu šancu dostať rakovinu. Keď sa textília dostane do fabriky v Bangladéši, kde je väčšina nášho šatstva šitá, šičky z nich šijú rovnaké kúsky masovo – ako na páse. Nie je preto šanca, aby boli ušité kvalitne. Šička za svoju celodennú prácu dostane približne 60 centov. Fabrika vyleje do riek desaťtisíce litrov znečistenej až toxickkej vody. Takéto množstvo vody by dokázalo pokryť pitný režim takmer všetkých obyvateľov Indie. Naša sukňa putuje na nákladnej lodi prepchanej tonami iných handier. Lodná doprava spôsobuje 4 percentá všetkých klimatických zmien. Na túto dlhú cestu sa zabudne v momente, keď je tovar vyložený

v nákupných centrách. Na visačke tento príbeh napísaný nenájdete. Nájdete tam len neuveriteľnú cenu 10 eur. Mám ešte tolko nádeje v ľudstvo, že verím, že keby tam tento príbeh napísaný bol, sukňu by si nikto nekúpil.

Asi sa pýtate, čo s tým vy môžete spraviť. Ako by ste mohli zmeniť takýto komplexný systém? Máte hneď niekoľko jednoduchých možností. Po prvé, vážte si oblečenie o trochu viac. Starajte sa oň, aby vydržalo čo najdlhšie. Voľte si radšej kvalitnejšie, aj keď drahšie kúsky, ktoré boli vyrobené na Slovensku. Podporíte tak Slovákov, malé firmy, slovenských

dizajnérov a slovenskú ekonomiku. Ak vás odrádza vysoká cena, skúste dať šancu second handom. Nenakupujte zbytočnosti. Textilný odpad skončí na skládkach, spáli sa a všetky chemikálie dýchame. Zaujímate sa o problematiku. Nabudúce, keď pôjdete niečo kúpiť, tak si uvedomte, že stojíte na módnej križovatke. Môžete bežať opretekou po ceste rýchlej módy, alebo vykročiť na pomalšiu prechádzku po ceste módy pomalej.

Bc. VERONIKA RIŠOVÁ

Foto: Mgr. Zuzana Vagaská

RYBY NÚTENÉ LIEZŤ NA STROM

Albert Einstein raz povedal: „Každý je génus, ale ak budeme posudzovať rybu podľa jej schopnosti vyliezť na strom, bude žiť celý život vo viere, že je hlúpa“. Uvedomme si, koľko žiakov je spojených s touto rybou plávajúcou proti prúdu v triede.

Porovnajme si napríklad telefón pred stopäťdesiatich rokov s telefónom v súčasnosti. Rozdiel je ohromný, však? Ale ak porovnáme triedu pred stopäťdesiatich rokov s triedou v súčasnosti, rozdiel je minimálny. Za storočie sa nezmenilo takmer nič. Žiaci sú usadení v laviciach, vsadení do rovnakých rolí a častokrát majú pocit, že sú hlúpi a úplne zbytoční. Tak ako ja na hodine matematiky. Ale som skutočne rada, že som sa naučila veci ako

kvadranty, determinanty či Pytagorova veta. A teraz budem úprimná, klamem, väčšinu týchto vecí som zabudla.

Každý vedec vám povie, že žiadne dva mozgy nie sú rovnaké a každý rodič dvoch alebo viacerých detí vám toto tvrdenie potvrdí. Každé jedno dieťa sa svojou výnimočnosťou líši od ostatných. Ja nie som Ghandi, ale dnes nepotrebujeme robiť z ľudí robotov. Svet pokročil a teraz potrebujeme ľudí, ktorí myslia tvorivo, kreatívne, iniciatívne, kriticky a nezávisle, so schopnosťou spojiť sa. Veľa žiakov sa vyhýba očnému kontaktu s učiteľom kvôli tomu, aby neboli vyvolaní. Boja sa zodvihnúť ruku kvôli strachu, že sa mýlia. A tak sa vás pýtam: Je škola vhodným prostredím na učenie a budovanie intelektu? Ja mám niekedy pocit, že je to

len akási hra, kde zbierame známky, jednotky či áčka.

Učitelia majú jednu z najdôležitejších prác na svete. Mali by zarábať rovnako ako doktori. Doktor môže vykonať operáciu srdca, a tak zachrániť dieťaťu život, ale skvelý učiteľ môže zasiahnuť srdce dieťaťa a umožniť mu skutočne žiť. Všetci, čo to práve teraz čítate, predstavte si vzadu v triede sedieť žiaka, ktorý nikdy nezodvihne ruku, nedarí sa mu, ale drieme v ňom vášeň. Vášeň objavovať. Tento žiak nikdy nezíska Nobelovu cenu, nikdy neobjaví svoje dary, talenty, pretože jeho hodnota je posudzovaná len na základe

jeho výsledkov. A práve tento žiak mohol byť objaviteľom lieku na rakovinu.

Pozrime sa na Fínsko, ktoré robí pôsobivé veci. Školské dni sú kratšie, domáce úlohy neexistujú, mzdy sú slušné. V škole sa zameriavajú na spoluprácu namiesto súperenia a tak prekonávajú všetky krajiny sveta. Toto je svet, v ktorý verím. Svet, kde už ryby nie sú nútené liezť na strom. A aký je váš názor? Ako by sme spolu mohli zlepšiť budúcnosť vzdelávania?

BIANCA ČOPÁKOVÁ

Foto: Peter Holdok

ŽIVOT NA FAKULTE

Foto: archív Pedagogickej fakulty PU v Prešove

IN MEMORIAM PROF. MILAN TUREK

ROZLÚČILI SME SA S PROFESOROM MILANOM TUREKOM, BÝVALYM DEKANOM PEDAGOGICKEJ FAKULTY PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

Vo veku 78 rokov zomrel 19. novembra 2020 náš kolega, pedagóg a niekdajší dekan Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, prof. PhDr. Milan Turek, PhD.

Profesor Milan Turek sa narodil v Prešove, kde absolvoval v rokoch 1956 až 1960 Strednú priemyselnú školu elektrotechnickú. Vo svojom vzdelávaní pokračoval na Fakulte telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave, ktorú absolvoval v roku 1970 v špecializácii telesná výchova a šport – plávanie. Na svojej Alma mater získal v roku 1987 titul kandidáta vied a v roku 1992 úspešne habilitoval. Jeho vedecko-akademický rast bol završený v roku 2000 inauguráciou vo vednom odbore športová edukológia na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove.

Profesionálna dráha Milana Tureka ako vysokoškolského pedagóga odštartovala v roku 1970, kedy nastúpil na Katedru odbornej telesnej výchovy Pedagogickej fakulty v Prešove, UPJŠ Košice. Aj v ďalších desaťročiach bola jeho kariéra spojená s prešovským akademickým prostredím, avšak jeho odborný a vedecký prínos bol uznávaný aj za hranicami Slovenska, najmä v Česku a Poľsku. V rokoch 1997 až 2003 pôsobil ako dekan Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity. Publikoval viac ako 200 odborných a vedeckých prác a figuroval vo viacerých univerzitných a fakultných vedeckých radách. Bol zakladajúcim členom Slovenskej vedeckej spoločnosti

pre telesnú výchovu a šport a Českej kinantropologickej spoločnosti. Taktiež bol držiteľom trénerskej a rozhodcovskej licencie vo vodnom póle a plávaní. Vedecká práca profesora Tureka bola na začiatku zameraná na oblasť transferu v motorickom učení, neskôr na prognózovanie v športe a v závere sa sústredila najmä na skúmanie telesného vývinu a pohybovej výkonnosti detí predškolského a mladšieho školského veku.

V závere mi dovoľte, aby som bola trochu osobná. Pán profesor bol v rokoch 1992 – 1996 mojím pedagógom a v rokoch 2002 – 2005 aj školiteľom v dennej forme doktorandského štúdia. Stále budem spomínať na svoju prvú „vedeckú štúdiu“, ktorej asi až tretia či štvrtá verzia bola ním akceptovaná. Bolelo to. Avšak s jej ďalšou verziou sme vyhrali celoslovenské kolo študentskej vedeckej konferencie. Profesor Turek mal vysoké pracovné nasadenie, vo vedeckých debatách bol náročný na prísnu vedeckú argumentáciu, avšak vždy sa úprimne tešil z každého úspechu svojich študentov. A ako sám často hovorieval, jeho školiteľská úloha skončila, keď sa mohol sám od svojich zverencov učiť. Až dnes mnohé jeho odborné aj ľudské rady nadobúdajú hlbší zmysel pre viacerých z jeho študentov, zvlášť pre tých, ktorí prevzali štafetu vedeckej a pedagogickej dráhy.

Pán profesor, bolo nám ctou Vás poznať a spolupracovať s Vami. Česť Vašej pamiatke.

DOC. PAEDDR. INGRID RUŽBARSKÁ, PhD.

PEDAGOGICKÁ FAKULTA ZÍSKALA OCENENIE ŠPECIÁLNYCH OLYMPIÁD SLOVENSKO

Foto: archív PU v Prešove a Špeciálnych olympiád Slovensko

Za spoluprácu pri podpore rozvoja športu osôb s intelektovým postihnutím na Slovensku bolo Pedagogickej fakulte (PF) Prešovskej univerzity v Prešove udelené Ocenenie 2020 Špeciálnych olympiád Slovensko (ŠOS). Z rúk Mgr. Evy Gažovej, národnej riaditeľky ŠOS si ho prevzala dekan PF, doc. RNDr. Iveta Scholtzová, PhD.

Spolupráca medzi organizáciou Špeciálne olympiády Slovensko a Pedagogickou fakultou začala podpísaním Memoranda o vzájomnom porozumení a spolupráci ešte v novembri 2019. Do praxe sa pretavila vo februári 2020, kedy vyše 30 dobrovoľníkov z Pedagogickej fakulty pomáhalo v rámci organizácie Zimných národných hier ŠOS vo Vysokých Tatrách. Tých sa zúčastnilo viac ako 160 športovcov s intelektuálnym znevýhodnením zo Slovenska, Čiech, Rakúska a Maďarska, ktorí súťažili v piatich športoch – v behu na lyžiach, v behu na snežniciach, v zjazdovom lyžovaní, krasokorčuľovaní a rýchlokorčuľovaní.

„Účasť našich študentov ako dobrovoľníkov na Zimných národných hrách ŠOS vnímame ako zmysluplné prepojenie medzi teóriou a praxou, čo je neoddeliteľnou súčasťou kvalitného vysokoškolského vzdelávania budúcich špeciálnych pedagógov,“ uviedla dekan PF, doc. RNDr. Iveta Scholtzová, PhD., ktorej sa národná riaditeľka ŠOS poďakovala za doterajšiu spoluprácu. *„Spoluprácu s Pedagogickou fakultou v Prešove vnímame ako jednu z najprospešnejších aktivít pre spoločnosť. Pre tú spoločnosť, ktorá má záujem porozumieť významu slova inklúzia. Študenti špeciálnej pedagogiky sú úžasným spojitom medzi svetom našich športovcov a realitou. Ich*

praktická skúsenosť je nezaplatiteľná pre ich štúdium a uplatnenie. Tešíme sa možnosti rozvoja tejto spolupráce a veríme, že prepojenie srdiečka Úľuv v spojitosti so Špeciálnymi olympiádami udrží túto spoluprácu dlhé roky, pretože ‚každý sme originál‘,“ vyzdvihla na stretnutí Mgr. Eva Gažová.

Hlavným kritériom práce študentov, ktorí pomáhali športovcom s intelektovým znevýhodnením vo veku 5 až 50 rokov v rozličných súťažných disciplínach, bola podpora, úsmev a povzbudenie. *„Ako poznamenali dobrovoľníci po ukončení podujatia – v momentoch, ktoré zažili pri rôznych dobrovoľníckych aktivitách a súťažiach, nebolo cítiť žiadne bariéry ani rozdiely a všetci si boli rovní. Týmto skvelým podujatím a dobrovoľníckou činnosťou tak mali študenti našej fakulty možnosť zažiť inklúziu osôb s intelektovým znevýhodnením do spoločnosti, na ktorú ich pripravujeme ako skutočnú realitu, nielen ako teoretický koncept,“* zdôraznila PaedDr. Lucia Mikurčíková, Ph.D., BCBA, prodekan pre vonkajšie vzťahy, rozvoj a hodnotenie kvality PF a zároveň vyučujúca z Katedry špeciálnej pedagogiky PF.

Spoluprácu so ŠOS plánuje Pedagogická fakulta rozvíjať aj naďalej, samozrejme v závislosti od vývoja epidemickej situácie, od ktorej sa bude odvíjať aj realizácia ďalšieho ročníka Zimných národných hier ŠOS.

Špeciálne olympiády Slovensko (ŠOS) sú inklúziwnou organizáciou využívajúcou šport a vzdelávanie, prostredníctvom ktorých sa každý deň na celom svete snaží posilniť postavenie ľudí s mentálnymi postihnutím. Celosvetová organizácia vznikla v roku 1968 a tento rok oslávi už 50. výročie založenia. Na Slovensku oslavujú Špeciálne olympiády

tento rok 25. výročie založenia. Na celom svete v 170 krajinách športuje viac ako 5 miliónov osôb s mentálnym postihnutím. S podporou viac ako 1 milióna trénerov, učiteľov a dobrovoľníkov sa pripravuje viac ako 108 000 súťaží ročne v 32 druhoch olympijských športov.

Mgr. ANNA POLAČKOVÁ, PhD.
REKTORÁT PU V PREŠOVE

Foto: archív PU v Prešove a Špeciálnych olympiád Slovensko

Foto: Pavol Ďurica

ONLINE 8. LOGICKÁ OLYMPIÁDA INTELEKTOVO NADANÝCH ŽIAKOV

V rámci Týždňa vedy a techniky na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove sa konal 8. ročník tradičného finálového kola Logickej olympiády žiakov so všeobecným intelektovým nadaním na Slovensku, tento rok však z dôvodu pandémie na COVID-19 prebiehal netradične online s využitím LMS Moodle prostredia.

Logická olympiáda intelektovo nadaných žiakov, ktorú pravidelne organizuje Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva

a prevencie v Sabinove, Odbor školstva Okresného úradu v Prešove a mesto Prešov, predstavuje jedinečnú intelektuálnu súťaž a patrí do portfólia projektov organizovaných celoslovenskou iniciatívou Rozumieme nadaným.

Tohtoročné 8. finálové kolo Logickej olympiády sa uskutočnilo dňa 11. novembra 2020 a zúčastnilo sa na ňom 130 intelektovo nadaných žiakov základných škôl a osemročných gymnázií z celého Slovenska ako víťazov februárových školských kôl, celkovo sa do súťaže nadaných prihlásilo až 2254 žiakov. Testovanie finalistov prebiehalo online

formou prostredníctvom elektronickej podpory vzdelávania (e-learning) v LMS Moodle. V tomto e-learningovom kurze bol pre účastníkov olympiády prístupný fixný test s náhodne usporiadanými položkami a možnosťami ich správnych odpovedí. Prvok náhody spolu s kombináciou nastavení priniesli do testu aspekt objektivity a transparentnosti. Vo finálovom kole Logickej olympiády bolo testovanie zamerané na tieto intelektové oblasti – logickú, matematickú, priestorovú a oblasť verbálneho myslenia.

VÍŤAZMI V JEDNOTLIVÝCH VEKOVÝCH KATEGÓRIÁCH SA STALI:

KATEGÓRIA A

(žiaci 1. – 4. ročníka ZŠ)

- 1. Miesto:** Andrej Palečka, Základná škola Andreja Sládkoviča, Pionierska 348/9, Sliac
- 2. Miesto:** Martin Kolesár, Základná škola, Okružná 17, Michalovce
- 3. Miesto:** Marek Dulák, Základná škola, Kubranská 80, Trenčín

KATEGÓRIA B

(žiaci 5. – 9. ročníka a 8-ročných gymnázií vo veku do 15 rokov)

- 1. Miesto:** Branislav Ječim, Základná škola Ing. O. Kožucha, Spišská Nová Ves
- 2. Miesto:** Martin Šima, Základná škola, Šmeralova 25, Prešov
- 3. Miesto:** Marek Šumichrast, Základná škola Andreja Kmeťa, M. R. Štefá

Vítazom srdečne blahoželáme a prajeme veľa úspechov v škole. Už od teraz sa tešíme na 9. ročník Logickej olympiády intelektovo nadaných žiakov, ktorého školské kolá odštartujú začiatkom budúceho kalendárneho roka 2021.

O NAJVÄČŠEJ SÚŤAŽI PRE INTELEKTOVO NADANÝCH ŽIAKOV NA SLOVENSKU

Mesto Prešov sa každoročne stáva centrom nadaných detí z celého Slovenska. Na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove sa každoročne (od roku 2013) konajú celoslovenské finálové kolá Logickej olympiády žiakov so všeobecným intelektovým nadaním. Nadaní žiaci, úspešní riešitelia školských kôl, sa z rôznych častí Slovenska stretnú na finálovom podujatí. Mimoriadne obľúbená súťaž je zameraná na logický úsudok, matematický úsudok, priestorový úsudok a verbálne myslenie. Súťaží sa vo dvoch súťažných kategóriách: žiaci 1. stupňa (1. – 4. ročník ZŠ) a žiaci 2. stupňa ZŠ (5. – 9. ročník ZŠ). Okrem finálového kola a súťaže v logickom myslení je pri finalistov Logickej olympiády vždy pripravený aj zaujímavý workshop.

Logickú olympiádu dopĺňajú ďalšie aktivity. V predvečer „veľkého finále“ súťaže nadaných je pre finalistov pripravený Večer talentov. Stretnutie nadaných žiakov, rodičov a učiteľov sa každoročne koná na Sigorde pri Prešove. Je určené súťažiacim zo vzdialenejších kútov Slovenska a jeho program je neobyčajne atraktívny: kúzelná fyzika, spoločenské hry, netradičné matematické hry, hlavolamy,

rébusy. Pre rodičov a učiteľov je pripravené odborné poradenstvo, špecifiká edukácie intelektovo nadaných žiakov, konzultácie a nechýbajú ani informácie o prebiehajúcich projektoch a aktivitách celoslovenskej iniciatívy Rozumieme nadaným.

Súčasťou najväčšej súťaže pre nadané deti na Slovensku je odborný seminár Rozumieme nadaným, ktorý je určený učiteľom, psychológom, špeciálnym pedagógom, rodičom žiakov, študentom Pedagogickej fakulty PU v Prešove i laickej verejnosti. Hlavnou témou seminára sú prezentované príspevky odborníkmi z oblasti výchovy a vzdelávania nadaných žiakov. Účastníkom odborného stretnutia ponúkame odborné prednášky, vystúpenia učiteľov z praxe a pohľad na vzdelávanie nadaných detí očami samotných detí.

Na organizácii Logickej olympiády, odborných seminárov, projektov, výskumov, edukácii intelektovo nadaných žiakov sa spolupodieľa množstvo odborníkov v oblasti výchovy a vzdelávania nadaných detí či nadaných študentov stredných a vysokých škôl. Je každoročným zvykom organizátorov poďakovať

a zablahoželať ľuďom, ktorí sa zaoberajú problematikou nadaných žiakov. Ocenení jednotlivci získali pamätnú plaketu Rozumieme nadaným. Tú sme doposiaľ udelili: Mgr. Renáte Kopilcovej, Mgr. Ingrid Storinskej, Mgr. Anne Petríkovej, PhDr. Irene Fazekašovej, PaedDr. Lucii Mikurčíkovej, Ph.D., BCBA, doc. RNDr. Alene Prídavkovej, Ph.D., doc. Ing. Jane Burgerovej, Ph.D., Mgr. Martine Mátychovej, Ph.D., PhDr. Jane Juráškovej, Ph.D., doc. PhDr. Vladimírovi Dočkalovi, CSc., študentom: Jánovi Kolárovi, Martinovi Klovaničovi, Martinovi Žemličkovi, slovenskému režisérovi prof. Jurajovi Jakubiskovi. V minulom roku 2020 sme pamätnú plaketu Rozumieme nadaným udelili prešovskej hudobnej skupine IMT Smile, ktorá podporuje aktivity určené nadaným deťom od vzniku založenia celoslovenskej iniciatívy Rozumieme nadaným.

Mgr. ĽUBOŠ LUKÁČ
Mgr. VLADIMÍR PISKURA, PhD.

Foto: Mgr. Katarína Šetinová, DiS.art.

SILNÁ ŠKOLA

Popri rodine je školská trieda tou najdôležitejšou sociálnou skupinou v dospievaní každého jedinca. Myslím, že práve na základe tejto myšlienky sociálnej psychológie vznikol i slogan základnej školy v Košiciach Janigova „Silná škola“. Nie je to len akýsi slogan, ktorý má lákať rodičov, aby škola naplnila triedy. Je to niečo, čím táto škola žije a je to cítiť na každom kroku. Mala som možnosť sa o tom osobne presvedčiť ako počas absolvovania súvislej praxe, tak i počas realizovania výskumu k diplomovej práci. Pravdaže, nebolo by to možné bez ochoty a súhlasu pani riaditeľky Mgr. Edity

Oravcovej a obetavých učiteľov, ktorí mi boli vo všetkom nápomocní.

Svoju prax som mala možnosť absolvovať v III. B, kde som sa stretla s neuveriteľnou hybnou silou a dynamikou, ktorej hnacím motorom bola triedna pani učiteľka Mgr. Eva Maguláková. Táto učiteľka s 26 ročnou pedagogickou praxou má pozitívne silný vplyv na socializáciu jednotlivcov, čím ich formuje, vzdeláva a v neposlednom rade formuje ich budúci pohľad na svet a na seba samých. Jej práca je dôležitá a obdivuhodná i preto, že dokáže diferencovať prejav žiakov, a to bez generalizovania na základe akýchsi vnútorných úsudkov či predsudkov.

Sústredí sa na konkrétne výsledky žiakov, ktoré sa dotýkajú výchovno-vzdelávacej činnosti a nie na osobnosť a povahu jednotlivca.

Príjemným prekvapením na tejto základnej škole bola pre mňa povinná tanečná výchova, ktorá sa tiahne až do štvrtého ročníka. Každoročne sa koniec roka oslávi tanečným absolventským vystúpením žiakov. Tanečná príprava je i v deviatom ročníku a je ukončená záverečným tanečným Venčekom. Tieto hodiny považujem za veľký prínos, a to nie len z umeleckého, ale i športového hľadiska. U žiakov sa rozvíja motorika a pohybová výkonnosť, ale aj ich vzťah k umeleckému prejavu tanca. Tieto hodiny vedie pedagogička a bývalá tanečnica s dlhoročnou praxou, ktorá je i vedúcou osobnosťou vlastného country súboru, s ktorým získava množstvo ocenení na tanečných súťažiach.

Viem, že tieto moje slová môžu znieť pateticky či naivne, no moja skúsenosť s touto školou bola naozaj veľmi prínosná a povzbudzujúca. Nie sú to len lichôtky na adresu danej školy, ale priblíženie toho, že prax môže byť veľmi príjemne stráveným časom (pravdaže, všetko je o ľuďoch).

Sme budúci učelia, osobnosti, ktoré sa v tejto spoločnosti musia popasovať s aktuálnym statusom učiteľa, a preto myslíme na slová veľikána Jána Amosa Komenského, ktorý tvrdil: *„Jediným učiteľom hodným toho mena je ten, ktorý vzbudzuje ducha slobodného premýšľania a rozvíja cit osobnej zodpovednosti“.*

Mgr. KATARÍNA ŠTETINOVÁ, DiS.ART.

Foto: Mishka Sibert

HAPPY AUTISM – PRAX PO SVOJOM

„Building bridges through love, acceptance & inclusion“

„Šťastný autizmus“ pre niekoho je to pojem, ktorý je protikladný, no s autizmom sa môže naozaj spájať aj šťastie. Dôkazom toho je veselý, vychovaný a pokojný 18 ročný chlapec s autizmom Samuel Sibert, ktorému chodím vykonávať osobnú asistenciu. Aktuálna epidemická situácia nám neumožnila absolvovať pedagogickú prax, či vzdelávať sa prezenčnou formou, tak som si ju urobila po svojom. So Samkom som strávila niekoľko hodín tvorivej práce, bez jediného problému spolupracovať a vykonávať aktivity. Je to príklad toho, ako sa dá život s autizmom urobiť šťastný. Chcela by som vyzdvihnúť, že Samko taktiež maľuje abstraktné obrazy. Je to neverbálny umelec, ktorý vyjadruje svoj vnútorný svet prostredníctvom umenia. Maľovať začal ako dvanásťročný v rámci art terapie. Umením najlepšie vyjadrí samého seba a svoj pohľad na realitu. Čas tvorenia jedného obrazu je rôzny. Záleží najmä od jeho nálady. Rukami vytvára krásne obrazy, ktoré sa aj

predávajú. Predávajú sa aj tričká, mikiny, či rúška s jeho motívmi. To, že vytvára Samko krásne obrazy, sa presvedčili už aj mnohé známe tváre. Obrazy boli úspešné aj v zahraničí. S cieľom pozdvihnutia povedomia o autizme daroval redaktor Boris Pršo takéto dve tričká hollywoodskym hercom Benovi Affleckovi a Anne Kendrick pri rozhovore o filme *The Accountant*, v ktorom Ben hral muža s autizmom. Ak by ste chceli Samkovu prácu podporiť, môžete si jeho produkty zakúpiť na webovej stránke *happyautism.co* (bez m). A ak vás zaujíma svet a práca mladého úžasného chlapca s autizmom, nezabudnite sledovať jeho Instagram: *happyautism* a *samkosibertart*.

Na fotkách môžete vidieť Samkovu sestru Mishku, ktorá mladého umelca podporuje a zároveň je mu aj veľkou oporou.

Bc. BARBORA BALOGOVÁ

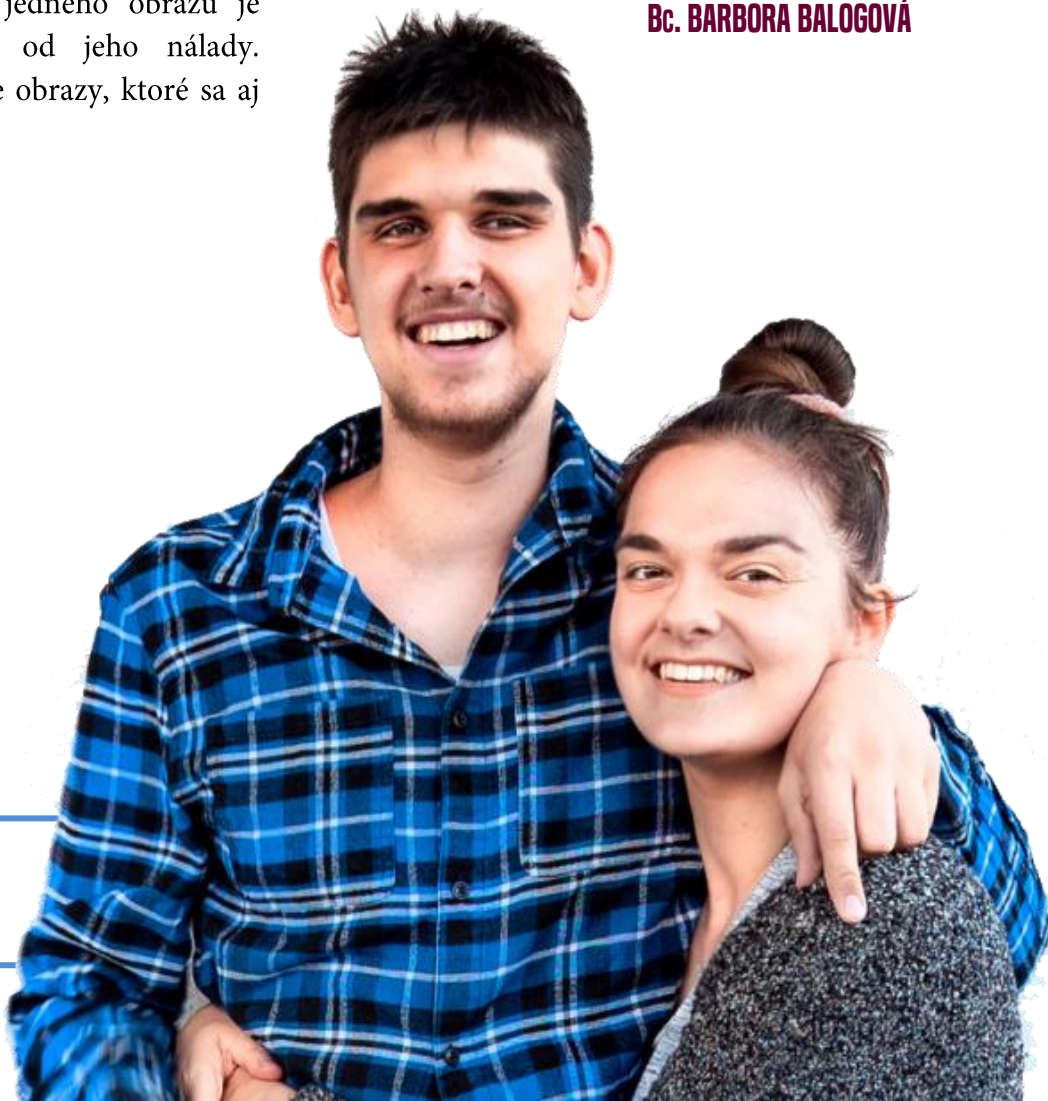

Foto: Mishka Sibert

Foto: archív Pedagogickej fakulty PU v Prešove

NA KUS REČI S...

Foto: archív Pedagogickej fakulty PU v Prešove

**AKO SME SA DOKOPY STRETLI TENTOKRÁT?
ALEBO TRI POHLÁDY NA JEDNU KONFERENCIU**

V roku 2020 organizovala Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove II. ročník doktorandskej konferencie DOKOPY za mimoriadnych okolností, a to v dvoch formách – prezenčne a online, z dôvodu pandemickej situácie. Konferencie sa zúčastnilo 25 doktorandov, zo šiestich slovenských a českých univerzít, ktorí prezentovali svoje príspevky v piatich tematicky rozčlenených blokoch z oblasti predškolskej, elementárnej a špeciálnej pedagogiky. V tomto článku ponúkame pohľad na konferenciu členky organizačného tímu a perspektívy dvoch aktívnych účastníčok, ktoré mali možnosť prezentovať vedecké výstupy a aktuálne výsledky svojich dizertačných prác v dvoch spomínaných formách – prezenčne a online v prostredí Google Meets.

Konferencie sú vždy priestorom pre získavanie nových poznatkov a obohacovanie doterajších skúseností, a to nielen z pozície aktívneho účastníka, ale aj organizátora takéhoto podujatia. Tento rok som ako študentka prvého ročníka doktorandského štúdia bola členkou organizačného tímu, a teda mala som možnosť sledovať priebeh konferencie „z jej zákulisia“, ako aj prebrať časť zodpovednosti za jej plynulé usporiadanie. Jednou z mojich povinností bolo prijímať abstrakty účastníkov a pripraviť ich na double-blind peer review, teda na anonymizované posúdenie abstraktov recenzentmi. Všetky abstrakty som teda mala k dispozícii ešte pred uskutočnením konferencie a mohla sa vopred oboznámiť s ich obsahom. Počas priebehu organizovania som si uvedomila, ako úloha jednotlivca ovplyvňuje ďalší priebeh a kroky, ktoré na seba nadväzujú, aby

konferencia dosiahla vysokú úroveň. Na to je potrebná pohotová komunikácia medzi organizátormi, ako aj kvalitné manažovanie celého tímu. Okrem roly organizátorky som bola zároveň účastníčkou konferencie a sledovala tak, ako má prezentácia príspevku vyzeráť a na čo všetko sa má doktorand sústrediť. Zistila som, že je dôležité zvoliť si správnu štruktúru príspevku a v procese prezentácie mať na pamäti aj jej časové rozvrhnutie. Podnetné bolo pre mňa sledovať všetky príspevky mladých vedcov z rôznych oblastí pedagogického výskumu, ako aj možnosti ich metodologického uchopenia. Za prínosnú považujem aj spätnú väzbu, ktorá bola doktorandom po prezentácii ich príspevkov poskytnutá. Zapojili sa do nej nielen členovia vedeckého výboru, ale aj aktívni účastníci konferencie, čím sa stala podnetnejšou pre obidve strany, teda pre prezentujúcich, ako aj percipientov.

Keďže sa tento rok konferencia uskutočnila v mimoriadnej situácii, zapojenie dištančných účastníkov do podujatia bolo pre organizačný tím novou, no zároveň úspešne zvládnutou výzvou. Myslím si, že aj samotní doktorandi, ktorí prezentovali svoj príspevok online formou, nadobudli celkom neobvyklú skúsenosť. Aj keď sme ich videli a počuli len cez obrazovku a mikrofón, na prezentácii ich príspevku to na hodnote neuberalo. Verím, že sa nasledujúci ročník stane obohatením pre ďalších doktorandov a my sa stretneme, či už v jednej miestnosti, alebo cez obrazovku, no predsa DOKOPY pre cenné podnety a skúsenosti, ktoré sú nevyhnutné pre naše doktorandské štúdium.

A teraz už slúbené pohľady kombinovane prezentujúcich účastníčok:

prezenčne prítomnej Mgr. Zuzany Vagaskej, študentky prvého ročníka doktorandského štúdia PF Prešovskej Univerzity v Prešove, a online prítomnej PhDr. Pauly Maliňákovvej, študentky tretieho ročníka doktorandského štúdia PF Katolíckej univerzity v Ružomberku.

NA DOKTORANDSKEJ KONFERENCII DOKOPY 2020 ZAZNELO URČITE MNOŽSTVO, PRE VÁS, PODNETNÝCH INFORMÁCIÍ. KTORÉ VÁS OSOBNÉ ZAUJALI NAJVIAC?

ZUZANA: „Áno, súhlasím. Na konferencii zo strany mojich kolegov zaznelo naozaj mnoho zaujímavých príspevkov z aktuálnych oblastí ich bádania. Prínos týchto informácií rozšíril môj všeobecný prehľad o pedagogických výskumných problémoch nielen v domácom, ale aj v zahraničnom kontexte. Jeden z podnetných príspevkov, ktorý som si na konferencii mohla vypočuť v online forme, bol príspevok Mgr. Elišky Kišovej z Katolíckej univerzity v Ružomberku, ktorá prezentovala zaujímavé informácie o tom, ako sa internetové obsahy premietajú do reálneho života žiaka a do akej miery ovplyvňujú jeho celkový osobnostný rozvoj. Táto prezentácia mi poskytla nemálo nadväzujúcich dát s témou môjho výskumu, pretože v súčasnosti sú deti nielen pasívnymi prijímateľmi mediálnych obsahov, ale aj aktívnymi tvorcami a komunikantmi, na čo nadväzujú aj mnohé nevhodné formy online správania. Dôležité je podotknúť fakt, že táto téma je na našom území značne neprebádaná oblasť, preto bolo vypočutie tohto príspevku pre mňa prínosné. Jeden z ďalších príspevkov, ktorý ma zaujal, bol príspevok PhDr. Pauly Maliňákovvej opäť z Katolíckej univerzity

v Ružomberku, zaoberajúci sa dlhodobým problémom inkluzívnej edukácie na primárnom stupni vzdelávania. Autorkiným cieľom výskumu je eliminácia týchto problémov cez artefietiku, resp. prostredníctvom vybraných aktivít postavených na artefietickom prístupe, čo považujem za veľmi zaujímavú oblasť skúmania, pretože výtvarný prejav je pre dieťa v tomto veku nenahraditeľnou činnosťou každého dňa. Artefietika je podľa môjho názoru veľmi vhodný a osožný nástroj na tvorbu školského prostredia, v ktorom je možné uspokojiť individuálne potreby každého dieťaťa. Rada by som vyzdvihla všetkých prezenčných účastníkov, ich príspevky boli nielen pre mňa, ale určite pre každého zúčastneného zdrojom inšpiračnej hodnoty. Ako prváčka doktorandského štúdia môžem zhodnotiť, že z mojich kolegov sa stávajú skvelí odborníci. Na ich ďalšej vedeckej dráhe im želám všetko dobré.“

PAULA: „Zaujali ma dva príspevky, a to: *Deti mladšieho školského veku na sociálnych sieťach: formy komunikácie a vzorce správania*, v ktorom zazneli postrehy, ktorým naozaj čelia žiaci tohto veku a určite sa budem ďalej zaujímať o riešenie výskumu. Ďalším príspevkom bol názov: *Využívanie učebníc matematiky z pohľadu učiteľov primárneho vzdelávania*, v ktorom napriek všetkému ide o človeka ako bytosť. Myslím tým fakt, ktorý ovplyvňuje aj jeho profesionálne pôsobenie ako učiteľa, výberu vhodného obsahu učiva, metód, spôsobov edukácie a pod.“

PO KAŽDOM BLOKU PREZENTOVANÝCH PRÍSPEVKOV PREBIEHALA DISKUSIA. AKO HODNOTÍTE SPÄTNÚ VÄZBU VÁŠHO PRÍSPEVKU? ZAPOJILI STE SA AJ DO DISKUSIE, VENOVANEJ INÝM ÚČASTNÍKOM KONFERENCIE?

ZUZANA: „Spättnú väzbu k môjmu príspevku považujem za veľmi pozitívnu, pretože som získala mnoho cenných rád zo strany viacerých odborníkov, ktorí v reálnom čase po odznení príspevku obohatili moju prezentáciu svojim názorom. Za rady im veľmi pekne ďakujem, určite mi budú nápomocné pri ďalšom spracovávaní výskumného problému. Samozrejme som sa zapojila do diskusie aj pri iných účastníkoch konferencie. Spočiatku som mala obavy, aby som zvolila vhodnú otázku a následne adekvátnu reakciu, ale udelením prvej otázky obavy pominuli. Z pohľadu účastníka konferencie považujem diskusiu za kľúčový moment, pretože počas prezentácie účastníci prezentujú dáta, ktoré sa im podarilo zistiť, teda to, čo už vedia a naopak pri diskusii sa môžu dozvedieť to, čo ešte možno nevedia, preto, ako som povedala, diskusia bola obohacujúcim elementom konferencie.“

PAULA: „Áno, položila som otázky k témam, ktoré ma zaujali v rámci vekovej kategórie primárneho stupňa školskej sústavy. Tejto oblasti sa venujem aj ja vo svojom výskume a po praktickej stránke učím žiakov tohto stupňa. Boli to preto zaujímavé príspevky a informácie, ktoré v nich odzneli. Dostala som vecné otázky, od ktorých sa odvíja oblasť artefaktiky. Možnosť vzdelávania sa v tejto oblasti, jej realizácie v praktickej rovine. Odpovede na otázky boli zároveň argumentmi, na čo treba apelovať v rámci oblasti artefaktiky.“

DOKTORANDSKÁ KONFERENCIA PREBIEHALA TENTO ROK ZA INÝCH OKOLNOSTÍ AKO TEN PREDOŠLÝ, TEDA ONLINE AJ PREZENČNE, A TO Z DÔVODU MIMORIADNEJ PANDEMICKEJ SITUÁCIE. V ČOM VÁS OBOHATILA TAKÁTO NOVÁ SKÚSEŇ PREZENTÁCIE VÁŠHO PRÍSPEVKU?

ZUZANA: „Doktorandskej konferencie DOKOPY 2020 som sa zúčastnila prvýkrát, z toho dôvodu nemám možnosť porovnávať jej priebeh s minulým ročníkom. Napriek tomu, že sa konferencia konala kombináciou dvoch foriem, myslím si, že jej úroveň to neovplyvnilo. V živote je množstvo situácií, ktorým musíme čeliť, prispôbovať sa a hľadať odpoveď na otázku: „Ako to zvládnuť?“ Tohtoročná konferencia je skvelým príkladom vynikajúcej kooperácie organizátorov a poctivej príprave účastníkov.“

PAULA: „V mojom prípade som veľmi rada za možnosť online konferencie, keďže, žiaľ, osobné stretnutia sú v súčasnej dobe nemožné. Taktiež je veľkým plusom fakt, že sa otvára možnosť šetrenia času usporiadania medzinárodných konferencií, ktoré sú vďaka možnostiam online priestoru dostupné pre ľudí z Európy, prakticky z celého sveta, resp. aj finančne dostupné. Vďaka takejto úspore času môžem súčasne pracovať a profesijne plniť si sny.“

V ČOM VIDÍTE NAJVÄČŠÍ PRÍNOS A MOŽNO AJ NEGATÍVUM PRIEBEHU TAKTO ORGANIZOVANEJ KONFERENCIE (ONLINE/PREZENČNE)?

ZUZANA: „Pre mňa osobným prínosom bolo to, že som sa mohla osobne podieľať na organizovaní vedeckého stretnutia spolu s členmi organizačného tímu, a to pod vedením skvelého tútora – pána prodekana doc. PaedDr. M. Klimoviča, PhD. Rovnako je pre mňa prínosom aktívna účasť na konferencii, na ktorej som v role „nováčika“ mohla odprezentovať svoj príspevok. Občasné pocity obáv sa v deň konferencie vymenili so zvedavosťou. Zvedavosť je tou najlepšou motiváciou. To, že konferencia sa vzhľadom na spoločenské

okolnosti konala dvojakou formou, nevnímam ako negatívum. Práve naopak, posunula nás o krok vpred. Dala nám návod na to, ako v budúcnosti postupovať pri podobných situáciách, ktorých, dúfam, bude čo najmenej. Verím, že budúci rok počet zúčastnených bude prevyšovať počet sediacich miest v aule B204 a stretnutie budeme môcť ukončiť slovami: „Opäť sme to „dokopy“ zvládli.“ Nebojte sa, stoličiek máme dostatok.“

PAULA: „Pochopiteľne každá forma má svoje pozitíva a negatíva. Online forma, ak je vhodne a adekvátne využívaná, má svoj prínos. Súčasná spoločnosť, ktorú síce vytvárame my, ľudia, kladie nároky na viacero oblastí ľudskej existencie. Vzdelanie by malo byť dostupné každému. Nie vždy tomu je tak. Celá organizácia konferencie bola veľmi dobre zvládnutá, cez počiatočnú komunikáciu, príjemný sprevádzajúci hlas konferencie, vizualizáciu

a pod. Týmto spôsobom otvorila možnosť a jej dostupnosť pre mnohých ľudí. V pozitívnom slova zmysle bola prispôbená možno nutným požiadavkám, ale tak by to malo byť a to je kladom. Uľahčiť možnosť, dostupnosť vzdelávania, nie komplikovať, ale pomôcť tak, ako sa o to snažia učitelia v praxi, žiakov niečo naučiť. Samozrejme niet nad ľudskú prítomnosť, ale niekedy aj to môže byť elementom, ktorý nemusí vyhovovať každému človeku. Opäť z osobného pohľadu sledujem, že žiaci, ktorí sú v školskom kolektíve utiahnutejší, v online priestore nemajú problém s komunikáciou a prezentovaním sa. Možno to bolo aj v prípade samotných účastníkov konferencie, možno nie, ale aj tu nám vystupuje ďalší prvok, že nie každý človek je rovnaký, ale mal by mať rovnaké možnosti na naplnenie svojho vzdelania, prístupu.“

Mgr. VERONIKA ČIGARSKÁ

Foto: Mgr. Nikoleta Liptáková

Foto: dostupné z <http://www.usmejsanamna.sk/>

OTVORENÉ DVERE DO KABINETU

USMEJ SA NA MŇA

Sme študentky druhého ročníka na magisterskom stupni v odbore špeciálna pedagogika. Členkami „OZ Usmej sa na mňa“ sme sa stali pred štyrmi rokmi, keď nás na našej prvej praxi v špeciálnej materskej škole oslovila naša cvičná vychovávateľka s ponukou zúčastniť sa v ich letnom tábore ako animátorky. V lete 2020 sme si svoje animátorské schopnosti vyskúšali už po štvrtýkrát a okrem toho sa celoročne zapájame aj do organizácie iných aktivít. Ani sme sa nenazdali a dnes sú to už štyri roky našej dobrovoľníckej činnosti v rámci tohto občianskeho združenia.

Občianske združenie Usmej sa na mňa je skupina dobrovoľníkov, ktorá sa od roku 2004 venuje deťom a mládeži s intelektuálnym, zmyslovým a telesným znevýhodnením. Svojou aktivitou sa snažíme o integráciu týchto detí a mládeže do spoločnosti. Organizujeme rôzne športové a kultúrne akcie s týmto zameraním. V rámci OZ Usmej sa na mňa je zriadený plavecký klub, tréningy taekwonda, bowlingové stretnutia a príprava na iné športové aktivity (lyžiarska príprava, atletika). V oblasti kultúry každoročne organizujeme benefičný koncert, „výnimočný ples“, letný tábor, zájazd do Chorvátska, tvorivé dielne a mnohé ďalšie podujatia (viac sa o našej činnosti dozvieš na: www.usmejsanamna.sk alebo na našej facebookovej stránke „Usmej sa na mňa-občianske združenie“).

Dobrovoľníkom sa môže stať každý a je len na vás, akému druhu dobrovoľníckych aktivít sa chcete venovať a koľko času tomu chcete obetovať. A garantujeme vám, že to nebudete robiť „zadarmo“. Dobrovoľnícka činnosť sa vám vráti úsmevom, objatím, úprimnou radosťou a vďakou, dobrým pocitom, skúsenosťami, zážitkami a novými priateľstvami. Tak do toho!

Bc. KATARÍNA TIMUROVÁ
Bc. PETRA TOCÍKOVÁ

Foto: archív autorky

MODRÉ SRDCA

Foto: archív autorky

„**B**ud' vďačný za to, že si zdravý!“ znie moja odpoveď na každodenné problémy kamarátov, spolužiakov, súrodencov, ktorí sa sťažujú na veci, ktoré sú úplnou banalitou oproti tomu, čím si prechádzajú rodičia a súrodenci, ktorých detí a súrodenci trpia autizmom.

Môj život zmenil smer, keď som sa zúčastnila letného tábora pre rodiny s deťmi s autizmom. Bola to pre mňa veľká výzva už len preto, že všetky pokyny boli v angličtine. Poslala som e-mail na danú adresu a pár dní na to mi zavolali z organizácie SPOSA. Odpovedala som im na pár otázok, ktoré mi položili. Následne mi prišiel e-mail, že sa tešia na moju účasť. Vyplnila som pár formulárov a tešila sa na tábor.

Hneď ako som otvorila dvere chaty v krásnej malebnej obci Terchová, zastavilo sa mi srdce. Všetci hovorili po anglicky. Na moje šťastie tam boli aj dobrovoľníci zo Slovenska, ktorí mi pomohli s angličtinou. Nakoniec som sa rýchlo zorientovala a začala hovoriť lámovou angličtinou, ktorej na moje prekvapenie rozumeli.

Prvý týždeň sme mali všetci dobrovoľníci teambulding. Navzájom sme sa medzi dobrovoľníkmi spoznávali. Boli tam dobrovoľníci z Turecka, Pakistanu, Čiech, Rakúska, Maďarska a samozrejme, zo Slovenska. Spoznávali sme svoje zvyky, tradície, tradičné jedlá, záujmy a popri tom sme mali takzvané workshopy. V programe sme mali zahrnuté informácie o deťoch a taktiež vymýšľanie programu na celý nasledujúci týždeň.

Čím bližšie bol deň, keď mali prísť deti, tým viac som sa tešila, no zároveň bála. V nedeľu pri večeri sme sa stretli s rodinami a deťmi. Bol to neopísateľný pocit, keď som videla rodičov detí, akí sú šťastní. Zo všetkých sršala neskutočná energia a radosť.

Počas týždňa sme mali pre nich pripravenú pokladovú hru, nočnú hru, športové hry a veľa iných zaujímavých aktivít, ktorými sme im ukazovali, že nie sú iní. Mala som možnosť zúčastniť sa aj na skupinovej terapii, kde boli len mamičky. Hovorili o svojich silných príbehoch, o krásnych, ale aj ťažkých dňoch. Okrem toho som bola na individuálnych hrách, kde som mala možnosť robiť rôzne aktivity s týmito skvelými deťmi. Nemohla som

uveriť tomu, akí sú šikovní a v niektorých oblastiach aj talentovaní. Občas som bola zahanbená, že dokážu aktivity robiť lepšie a poctivejšie ako ja.

Bol to najúžasnejší týždeň v mojom živote, ktorý sa nedá ani opísať slovami. Som vďačná za túto skúsenosť manželom Štubňovcom a taktiež aj PaedDr. Lucii Mikurčíkovej, Ph.D., BCBA za sprostredkovanie informácie, odporúčam ju aj Vám, ktorí práve čítate tento článok.

Je to skúsenosť, ktorá vás posunie vpred a zmení vaše zmýšľanie. Je to skúsenosť, ktorú vám nikto nezoberie. Dokážme spolu svetu, že títo ľudia majú rovnakú šancu na život ako my!

IVANA BOHUCKÁ

Foto: archív autorky

ONLINE ŽIVÁ KNIŽNICA PRÍBEHOV

Foto: archív autorky

V rámci online výučby v zimnom semestri 2020/2021 sme mali možnosť zúčastniť sa online podujatia s názvom *Živá knižnica: príbehy rodičov detí s Aspergerovým syndrómom*. Táto knižnica pod vedením Mgr. Viery Hincovej z A-Centra a Hans o. z., podávala vedomosti a poznatky o živote rodičov s dieťaťom, ktoré má diagnostikovaný Aspergerov syndróm. Ako už naznačili aj moji kolegovia zo špeciálnej pedagogiky, bola to jedna z najzaujímavejších prednášok, ktorá priniesla úsmev, ale aj slzy.

Začnem príbehom, ktorý bol z môjho pohľadu úžasný v tom, že matka dokázala svoje dieťa – „Ninu“ pochopiť hneď od začiatku detstva. Pýtate sa prečo? Lebo sama mala diagnostikovaný Aspergerov syndróm s ADHD. Rozprávala aj o sebe a

nemala žiaden problém priznať problémy, ako napríklad problémy s udržaním pozornosti v škole na vyučovaní. Mala síce narušenú sociálnu oblasť, ale dokázala si nájsť veľa kamarátov. Bola taký typ Aspergera, ktorý nejde do útoku, až kým na ňu netlačia (čo je o deťoch s Aspergerovým syndrómom známe). Mala vysoko nadpriemerné IQ a aj napriek tomu si s ňou v školách a ostatných zariadeniach „nevedeli dať rady“. Podobne opisovala aj svoje dieťa – Ninku. Avšak aby predišla tomu, čo zažila ona sama, zvolila pre Ninku z môjho pohľadu dobrý plán – Ninka sa učila od 3. ročníka doma, má individuálne vzdelávanie. Avšak skôr než sa začala Ninka vzdelávať doma, zažila šikanu a nepochopenie zo strany špeciálnych pedagógov, rodičov a spolužiakov. Tým vznikla nedôvera k

pedagógom. Avšak matka pozitívne hodnotila prístup inej školy, kde im zamestnanci školy vyhovelí a snažili sa pripraviť vhodné podmienky pre výuku Ninky. Okrem iného škola umožnila Ninke vzdelávanie aj počas pandémie Covid-19, kde sú písomky bez časového obmedzenia.

Obdivuhodný príbeh mala taktiež matka štrnásťročného Tomáša, ktorý mal diagnostikovaný Aspergerov syndróm. Príbeh je z môjho pohľadu veľmi pekný, pretože matka sa snaží pochopiť svojho syna čo najlepšie. Ukázala nám rôzne publikácie o deťoch s Aspergerovým syndrómom, ktoré číta. U Tomáša bol Aspergerov syndróm s klasickým nástupom diagnostikovaný od štyroch rokov. Chlapec bol pokojný, nikto si nevšimol nič zvláštne. Všimli si len, že nemal problém s rýchlym poskladaním puzzle. Čo ma najviac zamrzelo, že niektorí ľudia dokážu bez vedomia matky zverejniť akékoľvek informácie o ich dieťati. Počúvať „*Tomáš je ťažký autista*“ muselo byť ťažké, a preto túto matku obdivujem. Pre mňa bolo prínosné najmä to, že otvorila tému edukácie počas tejto situácie vo svete. Tomáš svojej mamke stále hovorí, že nechce byť závislý od počítača, a aj napriek tomu zvláda online výučbu. Má neskutočný talent a nádherne kreslí. Matka nám ukázala aj kresby, ktoré sú spracované do detailov. Tomáška baví aj história, ktorú používajú ako upokojenie. Študenti sa často pýtali, ako Tomáškovi pomáhajú zvládať stresovú situáciu. Na túto otázku matka zareagovala: „*má veľmi rád objatia, ale niekedy chce byť radšej sám*“.

Medzi neskutočné bojovníčky zaraďujem aj príbeh tretej matky. Ide o príbeh matky jedenásťročnej dcéry Barborky, ktorá vyštudovala psychológiu.

Nie každý jeden sme pripravený zvládať situácie, ktoré nám prinesie život. V tomto príbehu však bol výkrik o pomoc, avšak nedostatok dôvery v odborníkov malo na stav matky vplyv. Matka svoje dieťa opisovala ako nespavé, s problémami v prijímaní potravy a pri sústredení. V deviatich mesiacoch začala chodiť, ale všimli si, že „chodí po špičkách“. To spôsobovalo časté otlaky. Pri nástupe do prvého ročníka sa matka vyliečila a chcela svojej dcére s Aspergerovým syndrómom vynahradiť to, čo zmeškala. Barborka mala problém s chápaním vtipov, začala jej ich pomaly vysvetľovať. Ako povedala: „*dočítala som vtip, ja som sa zasmiala, a takisto aj Barborka*“, hoci nechápala, „*a potom nastalo jej slovíčko – „no*“, a vtedy začala matka vysvetľovať celý vtip. Čo sa týka edukácie, Barborka súťaže v škole zvláda a je aktívna. Má dve kamarátky, s ktorými si telefonujú. Mamka Barborky opisuje, že má pocit, že Barborka si svoju odlišnosť uvedomuje.

Na záver chcem poďakovať každej mame, že mali odvahu vyrozprávať, čo zažili. Ste naozaj silné ženy, zvládajte rôzne prekážky a nie každá osobnosť sa dokáže s takouto situáciou vysporiadať, respektíve ju prijať. Ako špeciálni pedagógovia považujeme to, čo odznelo v tejto Živej knižnici, za veľmi prínosné a verím, že si v praxi na Vaše rady spomenieme. Zvlášť chcem poďakovať PaedDr. Lucii Mikurčíkovej, Ph.D., BCBA, ktorá nám ponúkla možnosť zúčastniť sa na tomto online podujatí, a tak prepojiť teoretické vedomosti s praxou.

Bc. VLADIMÍRA ŠIMKOVÁ

Foto: archív autoriek

Foto: archív autoriek

VYSKÚšaŤ NIEČO NOVÉ

Erasmus+ na Pedagogical University of Cracow

Voláme sa Katarína Cinkaničová, Marcela Gondová a Daniela Šimková. Aktuálne sme už absolventkami Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove v študijnom programe špeciálna pedagogika. V druhom ročníku magisterského stupňa sme sa v zimnom semestri zúčastnili študijného pobytu Erasmus+. Naša univerzita nám ponúkla viacero možností a my sme sa rozhodli absolvovať pobyt v Poľsku, na Pedagogical University v Krakove. Rady by sme sa podelili o naše zážitky a skúsenosti z tohto skvelého semestra plného zaujímavých príbehov a zážitkov.

Počas prvého ročníka magisterského stupňa sme sa so spolužiačkami rozhodli, že chceme vyskúšať niečo nové. Počas štúdií na škole nám učitelia, ale aj starší žiaci spomínali, že máme možnosť študovať aj v zahraničí. Pre nás tri nastal ten správny čas až v poslednom ročníku. Bolo zvláštne aj trochu smutné baliť sa na tak dlhý čas a lúčiť sa s rodinou, avšak vedeli sme, že to bude stáť za to. A aj stálo.

Samozrejme, ako to býva všade, začiatky sú ťažké. Prídete do krajiny, mesta, ktoré nepoznáte, a neviete, kam máte ísť. No vždy sa dostanete tam, kam potrebujete, stačí sa len opýtať. Zahraničná škola nám poskytla ubytovanie na internáte, kde boli ubytovaní ďalší študenti zo zahraničia, ktorí absolvovali Erasmus+. S našim ubytovaním sme boli veľmi spokojné, mali sme všetko, čo sme potrebovali, a začal sa jeden úžasný semester, na ktorý ani jedna z nás nezabudne. Ako prvé sme spoznávali mesto, univerzitu a spolužiakov z internátu. Počas semestra sme mali možnosť vybrať si predmety, ktoré chceme

študovať. Počas toho sme sa zlepšovali v cudzom jazyku, konkrétne v angličtine. Taktiež sme mali možnosť študovať poľský jazyk. Naši učitelia boli veľmi ústretoví a príjemní. Na univerzite sme mali možnosť vidieť, ako to funguje na univerzite v našej susednej krajine a mohli sme to porovnať s našim školstvom. Základom tohto pobytu bolo štúdium, avšak s týmto sú spojené aj ďalšie veci. Okrem spoznávania nového mesta, univerzity a zahraničnej kultúry sme mali možnosť spoznať mnoho výnimočných ľudí, ktorí sa medzičasom stali našimi priateľmi. Trávili sme spolu všetok voľný čas a stala sa z nich naša malá veľká zahraničná rodina. Absolvovali sme spolu viacero výletov po Poľsku a zažili sme veci, ktoré by sme doma nezažili. Spoznávali sme kultúru, kuchyňu, zvyky iných národov a porovnávali sme to s tou našou. Každý jeden deň sme sa dozvedeli niečo nové a zažili niečo nové. Ako bolo ťažké odchádzať z domu, tak bolo ešte ťažšie lúčiť sa s krásnym mestom, univerzitou a najmä so skvelými ľuďmi, ktorých sme mali možnosť spoznať, a to len vďaka programu Erasmus+.

Týmto Vám chceme povedať, že by ste nemali premeškať možnosť zúčastniť sa tohto programu, je jedno, kam pôjdete. Myslíme si, že každá krajina ponúka niečo iné a zaujímavé a v každej krajine si môžete nájsť priateľov a zažiť skvelé dobrodružstvá.

Mgr. KATARÍNA CINKANIČOVÁ
Mgr. MARCELA GONDOVÁ
Mgr. DANIELA ŠIMKOVÁ

Foto: archív autoriek

HOLA, HOLA, MADRID VOLÁ!

To bola moja prvá myšlienka potom, čo som konečne mala v rukách Acceptance Letter, podpísané Learning Agreements a letenku. 1. septembra odchádzam na svoj prvý Erasmus do Madridu! Bol to pocit radosti zmiešaný s určitými pochybnosťami a otáznikmi v mojej hlave, pretože som nevedela, čo ma tam všetko čaká. Jedna výzva ma však čakala ešte predtým, a to zabezpečiť si ubytovanie. Uf, bolo to mierne náročné, ale nakoniec som to nejako zvládla a našla si krásnu izbu

v typickom španielskom domčeku. Potom nasledovala ďalšia výzva, a to v podobe balenia. Viete si predstaviť, aké náročné je zbaliť sa na niekoľko mesiacov do jedného veľkého kufra a malej príručnej batožiny (obzvlášť dievčatá vedia, o čom hovorím)?!

Ani som sa nenazdala a už som vystupovala z lietadla v Madride. Na letisko ma prišla vyzdvihnúť moja lanlady, u ktorej som mala bývať (človek, ktorý ma nikdy predtým nevidel – iba cez FaceTime). Jediné, čo vedela povedať po anglicky, bolo hello a presne to isté som ja vedela povedať

po španielsky. Takže celý čas sme komunikovali cez Google translátor, čo bolo miestami veľmi komické. Už vtedy som však vedela, že Španieli budú veľmi dobrosrdeční ľudia. Asi po štyridsiatich minútach jazdy sme dorazili do cieľa – môj nový „druhý“ domov, typický španielsky domček s vlajkou. Na privítanie mi pripravila dokonca aj obed. Cítila som sa tam veľmi dobre už od prvého momentu. So skorším príletom som si dala asi týždeň náskok, pretože po príchode do krajiny si treba vybaviť ešte veľa vecí predtým, ako začne škola. Týždeň ubehol ako voda a bolo to tu – môj prvý deň na „novej“ univerzite. Kým som ju našla, tak som sa asi dvakrát stratila, a to ani nevravím, aké bludisko bola samotná univerzita. Konečne som stála pred dverami do triedy, vošla som dnu (samozrejme, že som meškala, keďže som sa stratila). Po prvom mesiaci som však zistila, že Španieli meškajú vždy a všade. Nikdy nikto nechodil na čas (takže v tomto som zapadla od prvého momentu). Ale späť k tomu prvému dňu. Vošla som dnu a vtom sa na mňa otočila moja celá „nová“ trieda, všetky „oči na mne“, a to doslovne. Myslím, že vtom momente som zabudla, ako sa volám. Sadla som si úplne na kraj k milej dievčine, ktorá sa na mňa usmievala. Začala na mňa hovoriť po španielsky, ale myslím, že z môjho zmäteného výrazu tváre pochopila, že jej nerozumiem ani slovo, a tak skúsila anglicky. O pár dní sa z tejto „neznámej“ spolusediacej stala jedna z mojich najlepších kamarátok. Rozvrh a hodiny, na ktoré som chcela chodiť, som si vyberala sama. V tomto prípade som si nechala poradiť od koordinátorky hostujúcej univerzity, ktorá bola maximálne ochotná a vždy mi so všetkým pomohla.

Na hodinách som sa zapájala do búrlivých debát s profesormi a niekedy som mala pocit, ako keby som sa bavila so seberoovnými. Žiadne omieľanie teórie, konečne niekoho zaujímal aj môj názor, ako vidím problematiku zo svojho uhla pohľadu. Na akejkolvek hodine sa rozšírili moje obzory a boli pre mňa zážitkom. Naučila som sa najmä diskutovať o problémoch, pýtať sa na nich a byť zvedavá. Takmer na žiadnom predmete sa prezencie nerobili, je na študentovi, či príde, alebo nie. A aj tak všetci vždy prišli. Profesori pochádzali z rôznych kútov sveta (USA, Anglicko, Írsko...). Tykanie bolo samozrejmosťou ako s každým kdekoľvek v obchode, v reštaurácii. Španieli sú neskutočne usmievaví a otvorení ľudia. Na druhej strane však škola nebola žiadne flákanie. Učitelia si vyžadovali 100 % prístup ku všetkým študentskými povinnostiam. Keďže oni zo seba vždy na hodinách vydali maximum, očakávali presne takú istú spätnú väzbu. Nebudem Vám klamať, pri niektorých predmetoch som sa riadne zapotila, ale teraz si môžem povedať, že som to všetko úspešne zvládla. Taktiež som absolvovala aj prax, kde som učila, za tú skúsenosť som dodnes vďačná. Viete, čo som však milovala na mojej novej domovskej univerzite ešte viac ako zaujímavé hodiny a čo mi tu na Slovensku veľmi chýbalo? Siesta – popoludnie 14:00, v rozhlase hrá hudba, ktorá bola pre nás znamením, že je tu vytúžený čas, na ktorý všetci čakali. Vtedy sa v Španielsku „zastaví čas“, všetko sa zavrie a ruch veľkomesta ustane. Prichádza čas na vytúžený oddych po náročnom doobedí. So spolužiakmi sme vždy vybehli do kantíny na obed a potom šup buď na ihrisko, kde sme hrali volejbal, alebo sa posadili pod palmy, debatovali

(prípadne dospávali prebdenú noc). Áno, teraz sa dostávam asi k najzaujímavejšiemu bodu celého Erasmu pre študentov. Erasmus je nie len o štúdiu, ale aj o zábave, nových priateľstvách a spoznávaní novej kultúry a jazyka. ESN pre nás vytvorila rozvrh s aktivitami, pričom rozvrh sa každý týždeň menil a bol vždy plný výletov a športov. Naša úplne prvá akcia bola zoznamovacia party, kde nás bolo asi päťdesiat. Samozrejme, že po desiatich minútach som si pamätala asi len tri mená. Bolo však veľmi povzbudzujúce stretnúť mladé divoké duše, prežívajúce rovnakú výzvu, hoci tie duše boli z opačnej pologule. Po úvodnom predstavení sme išli do klubu, najväčšieho v Európe, s krásnou terasou, odkiaľ bol nádherný výhľad na nočný Madrid – nikdy na ten výhľad nezapudnem, Madrid mi vtedy ležal na dlani.

Každý štvrtok som sa zúčastňovala kurzov bachaty, čo je u Španielov veľmi obľúbený tanec. Počas týždňa boli k dispozícii aj futbal, tenis, volejbal atď. Každý pondelok sme mávali „tandem“. Stretávali sme sa v jednej kaviarni, kde sme rozoberali rôzne významné témy, ktoré momentálne hýbali svetom. Skoro každý víkend sa taktiež organizoval výlet, ktorý bol buď celodenný, alebo sme išli preč na celý víkend. Veľmi rada spomínam na náš „Integration weekend“, ktorý bol plný zábavy, smiechu, súťažení, tancovania, pričom sa niesol v duchu olympijských hier... výlet do Valencie či Segovie.... Pri prezeraní fotiek mám vždy obrovský úsmev na tvári, pretože je za nimi veľmi veľa spomienok.

Foto: archív autorky

Ak budete mať čas, určite sa zúčastnite týchto akcií aspoň zo začiatku Vášho pobytu. V mojom prípade, keďže som vycestovala sama, to bola samozrejmosť, pretože som tam nikoho nepoznala. Ale poviem Vám, že tí ľudia sa stali mojou druhou rodinou už po prvom týždni. Vedela som, že ak sa mi stane čokoľvek, pomôžu mi a nenechajú ma v tom. Nebojte sa vycestovať sami! Ak o sebe pochybujete a bojíš sa, to je normálne. Kto predsa nie?! Ale nedovoľ, aby ťa tvoje vnútorné pochybnosti odradili od toho, po čom túžiš. Táto príležitosť sa neodmieta. Keď sa človek na to spätne pozerá, uvedomuje si, aký veľký osobnostný prínos je to pre jeho život, z čoho následne môže čerpať v ďalších rokoch.

Na záver dodám, že všetky svoje zážitky a skúsenosti tu nemôžem spísať, pretože by som musela publikovať asi knihu, keďže ich bolo toľko veľa. Jediné, čo vám môžem povedať, je, že to stálo za to a nikdy to nebudem ľutovať. Niektoré kamarátstva pretrvávajú až dodnes. Voláme si spolu minimálne raz do mesiaca. Verím, že čoskoro, keď to situácia dovoľí, sa všetci spolu znovu stretneme.

Dúfam, že po prečítaní mojej skúsenosti som ťa motivovala, že to predsa len pôjdeš skúsiť! Ak si mal/a nejaké pochybnosti, verím, že som ich u teba odstránila a hneď po dočítaní tohto článku zamieriš na oddelenie zahraničných vzťahov, kde si vypýtaš prihlášku na Erasmus+ (3. poschodie, č. d. 430 alebo na: <https://www.unipo.sk/zahranicnevztahy/erasmus/studium/vyzva/>). Ak si mladý neskúsený človek, ktorý dychtí po dobrodružstvách, nových zážitkoch a možnostiach, toto je to pravé miesto pre teba.

Mgr. KRISTÍNA BERNÁTOVÁ

Foto: archív autorky

TRI ÚCHVATNÉ TÝŽDNE

Erasmus+ v Prahe

Prihováram sa všetkým potenciálnym „erazmákom“, teda vám, ktorí uvažujete nad tým, že chcete niečo také zažiť, prosím, dlho nerozmýšľajte, strácate tým len čas. Jednoducho chodte! Je to úžasná skúsenosť, na ktorú nezabudnete. Netreba sa báť angličtiny a ísť aj niekde ďalej. Keď sa už človek rozhodne ísť na mobilitu, jeho nadšenie vystrieda byrokracia a všetky možné vybavovačky súvisiace s tým. Prosím, nech to nikoho neodradí, pretože to je vstupenka na jednu úžasnú „horskú dráhu“ a je obrovská škoda nevyužiť to.

Konkrétne v Prahe sú všetci veľmi príjemní, Česi sami o sebe sú „ťažkí pohodační“ a je to tam cítiť. Docestovala som do Prahy a nastúpila na električku na internát (systém električiek, autobusov a metra nie je zložitý, dá sa tam výborne „behať po meste“, ako to už vo veľkomestách býva). Prišla som na internát, kde mi jedna teta pridělila izbu. Asi po troch minútach mi na dvere zaklopal chlapec z vedľajšej izby, že započul slovenčinu a je z Košíc, hneď sa chcel porozprávať. Po tom, čo som si zložila veci na izbe (zatiaľ som tam bola sama), som sa

vybrala do mesta prejsť sa na „nápľavku“ – to je prechádzka popri Vltave. Keď som sa vrátila z prechádzky plná dojmov, na izbe už bola spolubývajúca, tiež Slovenka, s ktorou sme si hneď „padli do oka“. Obe sme boli z pedagogických fakúlt.

Na druhý deň ráno sme sa vybrali do školy, mali sme úvodnú prednášku, stretli sme tam ostatné dievčatá zo Slovenska (tiež z pedagogických fakúlt), tak sme sa všetky zoznámili a išli sme spolu vybavovať všetko potrebné, napríklad český ISIC či „lítačku“ – na cestovanie po meste. Ako sme tak kráčali pár metrov od Prašnej brány, prihovorila sa nám jedna Slovenka, tiež erazmáčka, ktorá sa k nám pridala, a išli sme vybavovať spomínaný ISIC.

Tie prvé dni boli takéto: Riešili sme ešte predmety, nie všetky z tých, ktoré sme si navolili, sa otvorili, tak sme sedeli na izbách a hľadali predmety, ktoré by nám vyhovovali, písali e-maily učiteľom a čakali pozitívne odpovede. Asi po týždni nám už začali niektoré predmety, čo však bol úžasne strávený čas. Ja osobne som zmenila asi 75 % z pôvodných predmetov, zvolila som si napríklad jeden anglický, vďaka nemu som si zlepšila angličtinu, lebo som čítala (prekladala) mnoho anglických textov. Zvolila som si *Etnomuzikológiu*, čo je neuveriteľne zaujímavý predmet. Predmet *Osobnostní a sociální výchova* s Terkou Krčmárovou bol veľmi obohacujúci. *Seminár k diplomovej práci* učil jeden úžasný človek plný dobrej energie, Slovák z Karlovej Univerzity v Prahe, ktorý pracuje na 200 %, a to je len zlomok. No a po večeroch sa organizovali rôzne párty pre Erasmus študentov.

Jedno poobedie sme na fakulte mali ochutnávku tradičných jedál. Spolužiaci

priniesli alebo pripravili/uvarili niečo z toho, čo jedia doma, tak sme hrali hry, bol to skrátka super deň. Potom sme sa všetci vybrali do jedného podniku neďaleko školy, kde sme si vytvorili WhatsApp skupinu a začali sa dohadovať, kam pôjdeme ďalší večer. Okrem iného sme sa na internáte stretli päť Slovákov a trávili sme spolu veľa času. Internátne chodby boli plné multikultúry, každý sa každému zdravil, rozprávali sme sa v kuchyni, zoznamovali sa. Väčšina z nich bola veľmi otvorená. Medzičasom som sa zoznámila s ďalšími ľuďmi z internátu, keď som kráčala medzi poschodiami, tak ma zastavovali ďalší Slováci z iných poschodí a aj českí študenti, ktorí tam študujú natrvalo.

Toto obdobie bolo plné sociálnych interakcií, aj keď človek príde na Erasmus sám, určite sa tam sám necíti, a to ani nemusí byť veľmi komunikatívny. A potom nastala epidemiologická kríza. Odišla som radšej domov. Mali sme online hodiny a zadania v Moodli, napriek tejto prekážke boli prednášky a aktivity pre mňa prínosné. Všetky predmety som úspešne absolvovala. Predmet *Osobnostní a sociální výchova* bol veľmi prepracovaný, dokázali aj v online priestore vytvoriť rozličné skupiny a aktivity, čo bolo takmer na nerozoznanie od prezenčnej výučby. A to boli len tri týždne... Tak dlho neváhajte.

JÚLIA FARKAŠOVSKÁ

DVA POHĽADY NA VIRTUÁLNU MOBILITU V TRONDHEIME

Naša univerzita nám každoročne ponúka možnosť zúčastniť sa mobility v zahraničí a študovať tak na univerzite v inej krajine. Niektorí študenti túto možnosť využívajú nielen na štúdium a cestovanie, ale aj na získavanie praxe v školských zariadeniach. Tieto časy patria medzi najkritickejšie v našich životoch, ale prostredníctvom nich získavame aj určité zručnosti, o ktorých sa nám ani nesnívalo. Pedagogická fakulta nám ponúkla možnosť zapojiť sa do virtuálnej mobility. Táto ponuka mňa a ďalšie tri dievčatá zaujala. Neobsahovala síce cestovanie a spoznávanie krajiny, ale ponúkli nám možnosť spolupráce s Queen Maud University College v Trondheime, v Nórsku. Spolupráca s nóorskymi študentmi bola a aj je pre mňa výzvou. Samozrejme, komunikujeme medzi sebou v anglickom jazyku a priznávam, môže je to niekedy náročné pri využívaní odborných slov.

Hlavná myšlienka virtuálnej mobility spočíva v tom, že prostredníctvom internetu komunikujeme na troch sedeniach s nóorskymi študentami a zisťujeme, ako edukujú deti v predškolských zariadeniach. Pred každým stretnutím si určíme dátum a čas, v ktorom sa stretneme v digitálnom prostredí ZOOM. U nás na univerzite využívame Microsoft Teams, tak to bola pre mňa nová výzva a skúsenosť, pomocou ktorej som sa naučila využívať aj iné platformy komunikácie.

Prvé sedenie sme ešte viedli na pôde univerzity. Nesmela chýbať zapnutá kamera a mikrofón. Keď sme sa pripojili na Zoom, čakali sme na obrazovke troch študentov, ale namiesto nich sa nám zobrazili organizátori projektu virtuálnej mobility z univerzít celého sveta, ktorí medzi sebou rozprávali o témach a cieľoch, ktoré majú byť naplnené počas projektu virtuálnej mobility. To bolo ale prekvapenie. S dievčatami sme mali vopred prečítaný program a pripravené prezentácie o nás a

našom živote, čo sme mali na sedení prezentovať. Tak toto sme teda vážne neočakávali.

ASPOŇ SME SI ZOPAKOVALI, ČO VLASTNE MÁME ROBIŤ V PROJEKTE:

1. PREZENTÁCIU O NÁS, BLIŽŠIE ZOZNÁMENIE SA SO ŠTUDENTMI V NÓRSKU A ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O ŠKOLSKOM SYSTÉME NA SLOVENSKU;

2. PREZENTÁCIA O NAŠOM VZDELÁVACOM SYSTÉME V PREDŠKOLSKOM ZARIADENÍ, PRIEBEH DŇA, SPÔSOB EDUKÁCIE A ŽIVOT DETÍ V TAKOMTO ZARIADENÍ;

3. SPOLOČNÉ VYTvorenie VLASTNÉHO KURIKULA NA ZÁKLADE POZNATKOV O VZDELÁVANÍ NA SLOVENSKU A V NÓRSKU.

Na prvom stretnutí so študentmi sme boli ešte nesmelé, ale po zoznámení sa s našimi novými kamarátmi sme boli v našej pohodovej a uvoľnenej nálade. Dozvedeli sme sa, že v Nórsku navštevujú

predškolské zariadenie deti od 2 rokov, súčasťou zariadenia sú aj jasličky a nakoniec tá najväčšia bomba – jedna učiteľka má pod sebou najviac ŠEŠŤ detí a skoro celý deň sú vonku. Nemajú taký striktný režim výučby, ako je u nás. Počas dňa majú jednu vzdelávaciu aktivitu. Učiteľ si môže dať aj viac aktivít a celý čas sa venuje deťom. V predškolskom zariadení sa však stretávajú deti z rôznych kultúrnych pomerov a ovládajú rozličné jazyky. Nájsť spoločnú reč preto môže byť niekedy veľmi ťažké.

Na druhom sedení sme diskutovali a hlbšie rozoberali naše systémy oveľa podrobnejšie. Posledné tretie sedenie na nás ešte len čaká. Dúfam, že našich kamarátov raz v Nórsku navštívim a uvidím tento systém na vlastné oči.

Bc. BEÁTA KOMÁRKOVÁ

NIKOLETA

BEÁTA

VERONIKA

Prvé dve stretnutia s nóorskymi študentami cez Zoom prebehli v priateľskej atmosfére. Navzájom sme sa dozvedeli o mnohých rozdieloch, ale aj spoločných znakoch našich predškolských edukačných systémov. Poskytlo nám to materiál na premýšľanie. Ako by bolo možné tieto dva svety skĺbiť dokopy, ale aby sme čo najviac zachovali ich podstatu?

Nadišiel čas tretieho stretnutia, na ktorom sme už mali vytvoriť týždenný edukačný plán tak, aby ho bolo možné zrealizovať aj v nórskej, aj v slovenskej materskej škole. Nórski študenti navrhli pre náš plán tematické zameranie – ľudské telo. Postupne sme v kutikulárnych dokumentoch oboch krajín hľadali a vypisovali spoločné ciele tejto témy. Následne sme si rozdelili úlohy. Každý z nás prispel niekoľkými nápismi na edukačné aktivity. Stanovili sme si pár dní na navrhnutie a spísanie aktivít. Po týždni usilovnej práce sme sa znova spojili. V niektorých záležitostiach, ako napríklad počet pedagógov v triede, sme museli zvoliť podľa slovenskej praxe jedného/dvoch namiesto viacerých, ako to majú v Nórsku. V niektorých veciach, ako napríklad ponúkajú deťom množstvo príležitostí k pohybu a tiež vytváranie priestoru pre voľnú hru, sme sa zhodli.

Večer pred konferenciou sme sa s nóorskymi študentami stretli ešte raz a všetko si „na nečisto“ vyskúšali. Tešili sme sa, že budeme môcť prezentovať náš projekt a dúfali sme, že sa stretne s pozitívnou odozvou. Zároveň sme mali trochu obavy – prezentovať v cudzom jazyku pred veľkým publikom je predsa len výzva.

Očakávaný deň D – záverečná konferencia, sa konala 8. 2. 2021. Konferenciu viedli koordinátorky z nórskej

Queen Maud University College (QMUC) a prítomní boli aj viacerí pedagógovia a koordinátori mobilit z ich partnerských krajín. Postupne prezentovali svoje práce jednotlivé skupiny, tvorené študentami z Nemecka, Belgicka, Francúzska, Južnej Afriky, Írska, Španielska a samozrejme zo Slovenska, vždy spolu s niekoľkými študentami z QMUC. Predstavili a obhájili sme svoj návrh edukačného projektu a zároveň sme si vypočuli niekoľko zaujímavých prezentácií ostatných. Dozvedeli sme sa, aké prekážky museli jednotlivé tímy prekonať na to, aby dokázali skombinovať kurikulá partnerských krajín do jedného, funkčného pre obidve krajiny. A že to nebolo vždy také jednoduché! Tiež sme diskutovali o pozitívach jednotlivých vzdelávacích systémov a o tom, čo je možné z tejto skúsenosti vyťažiť práve pre našu pedagogickú prax.

Online kooperácia na dlhodobom projekte (5 mesiacov) bola novinkou ako pre nás, tak aj pre Nórov. Zhodli sme sa však, že s menšími organizačnými úpravami je to v súčasnej epidemickej situácii veľmi sľubný a zároveň nesmierne potrebný koncept spolupráce. Vzhľadom na momentálne okolnosti sa možno so študentami z Nórska osobne v blízkej dobe neuvidíme. Napriek tomu dúfam, že budeme naďalej úspešne rozvíjať a obohacovať vzájomné poznanie práve virtuálnou cestou aj na ďalších projektoch.

Mgr. NIKOLETA LIPTÁKOVÁ

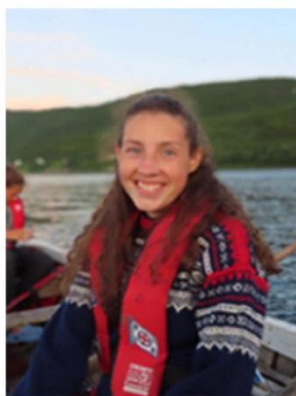
RAGNHILD

MÁRIA

VEGARD

SIGRID

Foto: archív ŠRPF PU

POLITICO STUDENTUS

FAKULTNÝ AKADEMICKÝ SENÁT V ZIMNOM SEMESTRI

AK. R. 2020/2021

Rok 2020 sa skončil a priniesol mnoho nových skúseností pre vyučujúcich aj pre nás študentov. K novým skúsenostiam patrilo aj online zasadnutie senátu v zimnom semestri ak. r. 2020/2021. Študentská časť a jedna senátorka zo zamestnaneckej časti akademického senátu boli pripojení online prostredníctvom MS Teams, ostatní senátori zasadali prezenčne v zasadacej miestnosti na univerzite.

Na konci zasadnutia senátori krátko zhodnotili aktuálnu dištančnú a online výučbu v rámci ich ročníkov a s prianím zdravia sa rozlúčili.

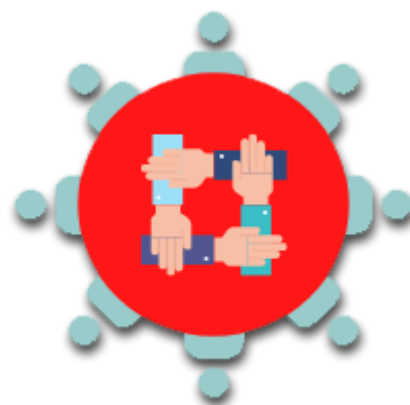
Okrem zasadnutia sa senátori za študentskú časť zúčastnili aj online konferencie – *Konvent akademických senátorov*, na ktorej si vymenili skúsenosti s inými senátormi z celého Slovenska. Rozprávalo sa aj o zabezpečovaní kvality – štandardy a kvalita na vysokých školách. Tohtoročná konferencia sa konala v online priestore.

SENÁT PREROKOVAL A SCHVÁLIL:

Bc. MONIKA SLAVKOVSKÁ

1. NÁVRH VÝROČNEJ SPRÁVY O HOSPODÁRENÍ PF PU V PREŠOVE ZA ROK 2019
2. ROZPIS ROZPOČTU PF PU V PREŠOVE NA ROK 2020
3. NÁVRH ORGANIZAČNÉHO PORIADKU PF PU V PREŠOVE
4. NÁVRH O PRIJÍMACOM KONANÍ NA AKADEMICKÝ ROK 2021/2022 A PODMIENKY PRIJATIA NA ŠTÚDIUM MAGISTERSKÝCH ŠTUDIJNÝCH PROGRAMOV AKREDITOVANÝCH NA PF PU V PREŠOVE

ŠTUDENTSKÁ RADA PEDAGOGICKEJ FAKULTY PU V PREŠOVE V ZIMNOM SEMESTRI 2020/2021

Aj keď nás už nebavilo denno-denné sedenie pri počítači, nedali sme sa odradiť a snažili sme sa vymýšľať kreatívne veci pre Vás. Študentská rada PF PU pracovala a komunikovala aj počas karantény. Zimný semester 2020 nám priniesol mnoho skúseností. Naučili sme sa lepšie pracovať v online svete a stretávať sa každý týždeň na poradách, čo upevnilo naše vzťahy. Aj keď sme nemohli robiť aktivity v škole, ktoré sú zaužívané a na ktoré sa všetci tešíme, vynasli sme sa. Pripravili sme si pre študentov rôzne súťaže, do ktorých ste sa mohli zapojiť a následne získať vecné ceny, ako napríklad dizajnovú tašku, veselé rúško či kozmetický darčekový poukaz. Nesmiem zabudnúť na anketu ohľadom dištančného vzdelávania, ktorej výsledky nájdete v tomto čísle. Keďže sme chceli zmeniť aj

vizuálnu stránku ŠRPF PU, vzniklo nám nové logo, ktoré som pripravila spolu s členkami ŠRPF PU. Oživila sme našu facebookovú stránku, na ktorej sme pravidelne pridávali kalendár podujatí a informácie o tom, čo študenti môžu robiť, aj keď sú doma. Teší nás, že sme konečne vytvorili instagramový účet, na ktorom postupne budeme zverejňovať našu aktivitu a nápady. Podarilo sa nám stretnúť aj osobne a urobiť si „poradu“ na čerstvom vzduchu v krásnej tatranskej prírode. Aj keď sme väčšinu času trávili doma a mali veľa povinností, veríme, že Vám študentská rada PF PU spríjemnila dni. Všetky sa tešíme, keď sa konečne stretneme na pôde našej fakulty. Prajeme Vám veľa zdravia a pohody.

SOFIA MICHŇÁKOVÁ

Foto: archív ŠRPF PU

Foto: archív ŠRPF PU

ŠTUDENTSKÁ RADA SPOLU – AJ V TÝCHTO ŤAŽKÝCH ČASOCH

To, čo je náplňou študentskej rady, sme Vám priblížili v predošlom článku. Ale je študentská rada naozaj len o tom? Myslím si, že nie. Je to miesto priateľstiev, porozumenia, ale aj predkladania podnetov študentov vedeniu fakulty. A tak sme sa rozhodli, že v tejto pre každého neľahkej situácii podnikneme výlet. 5. 12. 2020 sa päť dievčat zo študentskej rady vybralo do Vysokých Tatier. Našou cieľovou destináciou sa stalo Predné Solisko. Ako správni študenti sme zvolili študentský dopravný prostriedok – vlak.

Hneď ako sme sa dostali na Štrbské pleso, nemohli sme vynechať kaviareň. Čierna káva priamo v srdci Tatier je zážitok na nezaplatenie. Na začiatku túry sa predsa treba dostatočne zohriať. Pri rannej káve sme si dali aj raňajky. Posilnené kávou a výborným jedlom sme mohli vyraziť. Samotná trasa bola veľmi zaujímavá. Nemohli sme vynechať fotku pri Štrbskom plese, ak by sa nám nepodarilo dôjsť do cieľa, tak máme aspoň fotku z Tatier. Ako pravé Slovenky sme nezapreli orientáciu v Tatrách a pri prvej križovatke sme použili navigáciu. Samozrejme, bolo to len pre istotu, aby

sme sa náhodou nevybrali zlou trasou. Scenéria bola dokonalá. Mnohé z nás videli sneh tento rok prvýkrát a, bohužiaľ, niektoré aj poslednýkrát. Po náročnom, nekonečnom, ale hlavne zábavnom výstupe na vrchol, pri ktorom sme utrpeli ne jeden pád, sme prišli na to, že náš cieľ je v oblakoch. Napriek nedostačenému výhľadu sme boli šťastné, že sme sa dostali do cieľa.

Tým, že bolo šmykľavo už aj cestou hore a nechceli sme sa dokaličiť úplne celé, rozhodli sme sa, že dole pôjdeme lanovkou. Prevádzkovateľ lanovky neodolal úsmevom piatich žien, a tak sa nám podarilo trošku zjednať cenu. Cesta lanovkou trvala približne 20 minút. Dole sme sa pristavili na teplú polievku. Po tom, čo nás polievka aspoň čiastočne zohrialala, sme sa vydali na cestu domov. Autobusom sme sa zviezli do Štrby, odkiaľ nám šiel rýchlik domov. Tým, že rýchlik meškal, mali sme viac času na spoločný rozhovor. Neverili by ste, ale rozhovory v Tatrách majú niečo do seba. Dá sa tam prísť na veľa nápadov, ktoré sa budeme snažiť realizovať. Úspešne sme všetky docestovali domov. Veríme, že tento výlet nebol náš posledný.

JOZEFÍNA HREBIKOVÁ

Foto: archív autoriek

VEDECKÁ SKUPINA ŠTUDENTOV V ZIMNOM SEMESTRI AK. R. 2020/2021

Každý, kto sa aspoň raz zapojil do Dňa pedagogickej fakulty, pozná Vedeckú skupinu študentov. Ako je to možné, keď tento názov možno počujete po prvýkrát? Viacerí z vás možno nevedia, že od minulého roka funguje „VEDKO“ pod novým názvom, a to – *Vedecká skupina študentov*. Prostredníctvom rôznym aktivít a podujatí chce aj naďalej skupina mladých ľudí ukázať, aké vie byť vzdelávanie a samotný život na vysokej škole zábavný. Študenti, ktorí sú súčasťou tejto skupiny, majú aj naďalej jedinečné poslanie, na ktorom sa snažia pracovať a rozvíjať ho ďalej aj v čase koronavírusu, a to pod vedením Mgr. Hedvigy Hafičovej, PhD.

Aj napriek situácii, ktorá prevláda vo svete, nastali vo Vedeckej skupine študentov viaceré zmeny. Prvou zmenou je to, že počet členov sa znížil o tých, ktorí úspešne ukončili vysokoškolské štúdium a plnia poslanie učiteľov alebo si vybrali štúdium na iných univerzitách, v iných mestách. Veríme, že nie len skúsenosti, zážitky a nápady z predošlých školských akcií a podujatí, organizovaných Vedeckou skupinou študentov, im budú nápomocné pri plánovaní a organizovaní ďalších budúcich prezenčných či online aktivít pre dnešné zvedavé deti a mladých ľudí.

Zimný semester akademického roka 2020/2021 si každý z nás predstavoval inak. Zmeny nastali aj v plánovanom

harmonogramy školských podujatí. Nebolo možné zrealizovať zahraničnú konferenciu na Ukrajine či prijatie návštevy v podobe študentov zo susedného Poľska a v spolupráci so Študentskou radou PF PU sa neuskutoční každoročný Deň pedagogickej fakulty a Deň základných škôl.

Máte návrhy a nápady, čo nové vytvoriť pre študentov? Chceli by ste sa pridať do Vedeckej skupiny študentov? Kontaktujte autorku článku e-mailom, prípadne kohokoľvek z aktuálnych členov, ktorých e-mailové adresy nájdete nižšie. Veríme, že už čoskoro sa budeme môcť stretnúť v realite študentských dní a pri špeciálnych udalostiach, ktoré pre vás pripravujeme.

MIROSLAVA BEDNARČÍKOVÁ
Bc. JÚLIA JANIČOVÁ

Bc. BARBORA BALOGOVÁ
barbora.balogova.1@smail.unipo.sk

MIROSLAVA BEDNARČÍKOVÁ
miroslava.bednarcikova@smail.unipo.sk

Bc. STANISLAVA DOTKOVÁ
stanislava.dotkova@smail.unipo.sk

JOZEFÍNA HREBIKOVÁ
jozefina.hrebikova@smail.unipo.sk

Bc. JÚLIA JANIČOVÁ
julia.janicova@smail.unipo.sk

Bc. BEÁTA KOMÁRKOVÁ
beata.komarkova@smail.unipo.sk

SOFIA MICHŇÁKOVÁ
sofia.michnakova@smail.unipo.sk

ADRIANA SUŠKOVÁ
adriana.suskova@smail.unipo.sk

Mgr. KATARÍNA ŠTETINOVÁ
katarina.stetinova@smail.unipo.sk

Mgr. ZUZANA VAGASKÁ
zuzana.vagaska@smail.unipo.sk

**ZOZNAM AKTUÁLNYCH ČLENOV
VŠŠ A ICH E-MAILOVÉ ADRESY:**

Foto: Mgr. Zuzana Vagaská

ART U ŠTUDENTOV

(Č)UMENIE

Aby sme zistili, na čo nám daná vec slúži, potrebujeme si najprv daný pojem zadefinovať a pochopiť význam. Žiaľ, neexistuje žiadna univerzálna definícia *umenia*. To, čo sa považovalo za umenie, sa v priebehu dejín menilo a vyvíjalo aj v závislosti od kultúry, v ktorej vznikalo. Aj samotný Pablo Picasso povedal: „Keby som vedel, čo je umenie, netajil by som to“. A predsa aj napriek tomu, že stále hľadáme odpoveď na otázku „Čo je umenie?“, máme k dispozícii výstavy, vernisáže, predstavenia, koncerty a rôzne ďalšie podujatia, kde sa s umením stretávame, prijímame ho a v niektorých prípadoch sa stávame aj jeho súčasťou. A robíme to radi, s láskou, pretože nás to obohacuje a naplňuje. Ale ako to je teraz, v tejto epidemickej dobe, keď sa podujatia rušia, galérie, koncertné sály a divadlá zatvárajú?

Moderné technológie boli dlho témou kontroverzných rozhovorov, mali svojich zástancov, ale aj odporcov, ktorí ich silno odmietali a odvolávali sa na to, že je to celé neprirodzené a umelé. Samozrejme, každá minca má dve strany, preto nesmieme zabudnúť aj na pozitíva technológií, ktoré sú nám dostupné – predovšetkým v týchto dňoch, keď ich využívame omnoho viac než kedykoľvek predtým, sme na ne odkázaní a slúžia nám pri vykonávaní

mnohých každodenných činností, ktoré by sme bez nich, žiaľ, kvôli situácii vo svete nedokázali vykonávať. A týka sa to aj umenia.

Ako sme si mohli všimnúť za posledných pár mesiacov, mnoho podujatí sa presunulo do online priestoru. Divadelné predstavenia a koncerty sú vysielané, múzeá a galérie otvárajú virtuálne prehliadky. Toto je možné vďaka toľko nenávideným technológiám. A v tomto smere sme za to všetko vďační. Je to však adekvátna náhrada priameho kontaktu s priestorom, v ktorom je to umenie realizované? Kým niekomu môže vyhovovať, že z pohodlia domova si pozrie krásne diela, vypočuje obľúbeného interpreta, sediac na gauči v teplých papučkách, ja osobne sa s tým nedokážem stotožniť.

Celý svoj život som vedená k tomu, aby som bola vnímavá a prežívala všetko, čo mi je ponúknuté, čo najintenzívnejšie. Preto svet a veci, ktoré ma obklopujú, vnímam a prežívam tak srdcom, ako aj všetkými zmyslami, ktoré mi boli nadelené. Ako príklad si vezmime obraz, fotografiu, ktorú nevnímam ako izolovaný objekt iba očami. Vnímam aj prostredie, v ktorom je dané dielo vystavené – priestor, jeho charakter, svetlá, zvuky, ktorými som obklopená pri obhliadaní si diela

(napríklad vŕzgajúce podlahy, kroky, zvuky dýchania...), vône, ktoré v priestore cítiteľ (priestor, v ktorom sú vystavené olejomalby, vonia inak ako priestor, v ktorom sú vystavené sadrové sochy, alebo pivnica verzus honosná slnečná sála s obrovskými oknami). O koľko drobností, ktoré dotvárajú celok môjho vnímania, som ochudobnená, ak sa umenie ku mne dostáva sprostredkované cez „oko kamery“? Je potom možné to umenie prijať?

Netvrdím, že presun umenia do online prostredia bol chybou. Ja som, naopak, veľmi vďačná, že aj napriek tomu, aká je situácia, umelci dokážu svoje poslanstvo, vyjadrenie svojich myšlienok a duše šíriť ďalej aj takýmto spôsobom a že stále dokážu osloviť ľudí – či už potešiť alebo pobúriť (lebo nie je umenie ako umenie), pretože o tom je umenie – vyjadriť svoj názor spôsobom, ktorý zapôsobí a prebudí v ľuďoch emócie, či už pozitívne alebo negatívne. Vo mne však, žiaľ, takto sprostredkované umenie, keďže ho nedokážem vnímať spôsobom, ktorý mi umožňuje jeho úplné prežitie, nevyvoláva dostatočné emócie na stotožnenie sa s ním, a preto ho nie som schopná ani prijať. Z umenia sa pre mňa stáva obyčajné „čumenie“.

Bc. MÁRIA UJLAKYOVÁ

Foto: Mgr. Zuzana Vagaská

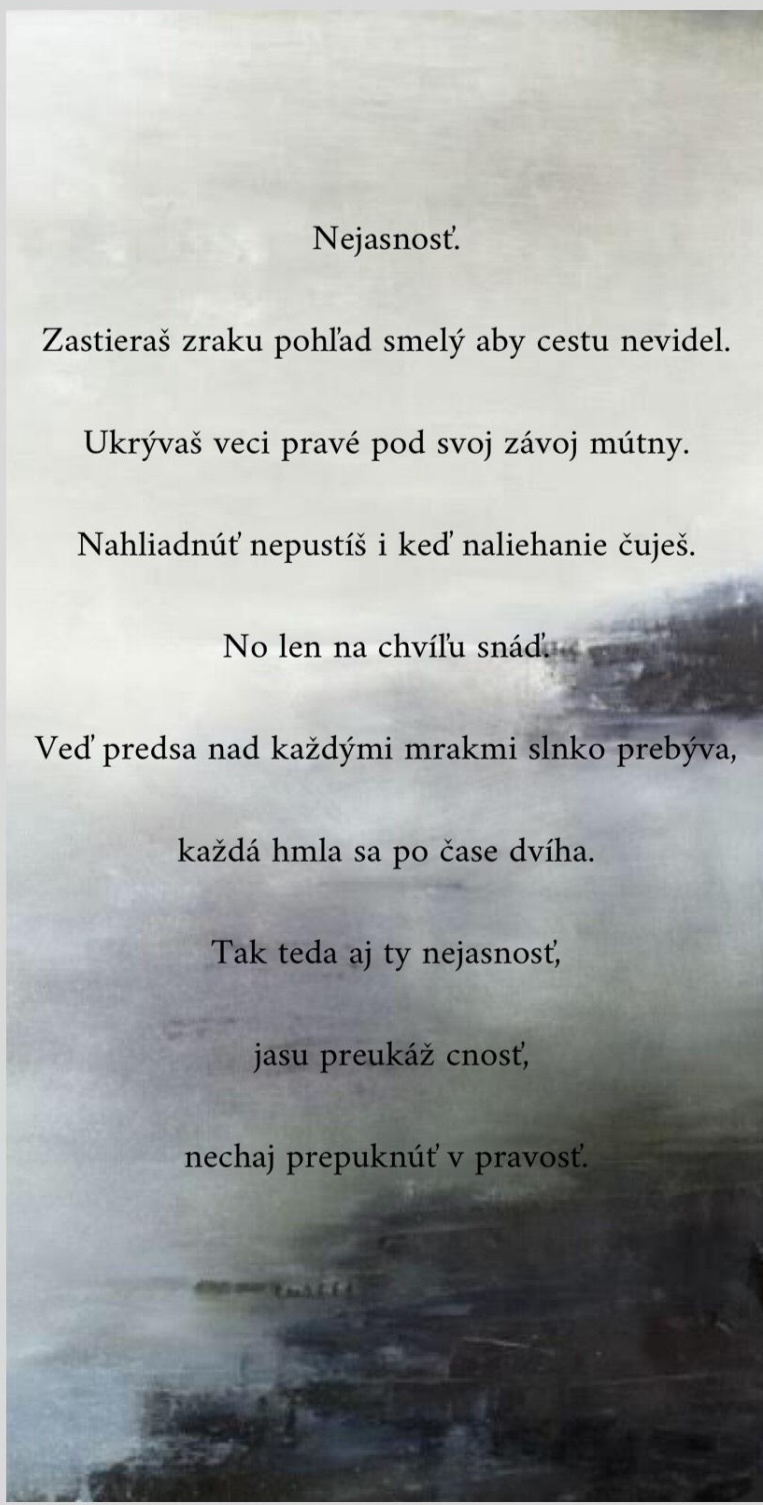
SEBAKARIKATÚRA

TEXTOVÁ INTERPRETÁCIA VÝTVARNÉHO DIELA

Gareth Edwards: *Emotional weather*

Nejasnosť.

Zastieraš zraku pohľad smelý aby cestu nevidel.

Ukryvaš veci pravé pod svoj závoj mútny.

Nahliadnúť nepustíš i keď naliehanie čuješ.

No len na chvíľu snád.

Ved' predsa nad každými mrakmi slnko prebýva,

každá hmla sa po čase dvíha.

Tak teda aj ty nejasnosť,

jasu preukáž cnosť,

nechaj prepuknúť v pravosť.

KOMIKS

Bc. VERONIKA GAVUROVÁ

Práce študentov vybrala **MGR. TATIANA BACHUROVÁ, PhD.**,
v rámci predmetu *Didaktika výtvarnej výchovy*.

Foto: Jozefína Hrebiková

A TOTO SI UŽ PREČÍTAL?

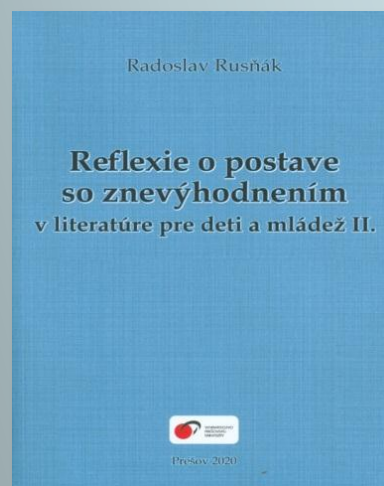
**L. MIKURČIKOVÁ, T. HARČARIKOVÁ, I. SCHOLTZOVÁ (EDS.) –
ŠPECIÁLNO PEDAGOGICKÉ VEDECKÉ A PRAXEOLOGICKÉ
PROBLÉMY V KONTEXTE TRANSFORMAČNÝCH PROCESOV**

Recenzovaný zborník príspevkov je výnimočný svojou tematickou veľkorysťou, ktorá dovoľuje nahliadnuť do oblasti vedeckých skúmaní, ako aj konceptov praxe v špeciálnej pedagogike, a to všetko na pozadí súčasných transformačných procesov, ktorými prechádza nielen celá spoločnosť, ale aj špeciálna pedagogika. Je výnimočný aj tým, že vznikol na základe spolupráce tvorivých pracovníkov Katedry špeciálnej pedagogiky na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove a tvorivých pracovníkov Ústavu špeciálnopedagogických štúdií a Katedry špeciálnej pedagogiky na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. *Špeciálnopedagogické vedecké a praxeologické problémy v kontexte transformačných procesov* reflektujú aj mnohé čiastkové výstupy z projektov KEGA, VEGA a APVV na obidvoch vyššie spomenutých pracoviskách. Zborník obsahuje 24 príspevkov. Zo zamerania jednotlivých projektov je zrejmý široký vedecký záber jednotlivých riešiteľských tímov, čo evokuje skutočnosť, že súčasná paradigma špeciálnej pedagogiky je výskumne aj praxeologicky zameraná širokospektrálne a snaží sa akcentovať všetky dôležité témy, ktoré je potrebné riešiť aj v kontexte prebiehajúcich transformačných procesov a presahuje aj do viacerých príbuzných odborov. Prínos zborníka, okrem špeciálnej pedagogiky a inkluzívnej pedagogiky, je viditeľný aj v rámci predškolskej a elementárnej pedagogiky, sociálnej a liečebnej pedagogiky, ako aj andragogiky či sociálnej práce.

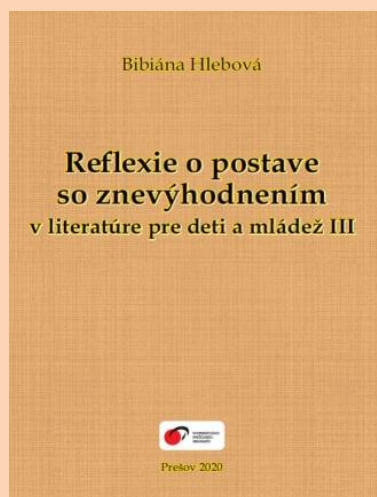
**R. RUSŇÁK – REFLEXIE O POSTAVE SO ZNEVÝHODNENÍM V
LITERATÚRE PRE DETI A MLÁDEŽ II**

Publikácia je jedným zo záverečných výstupov z riešenia grantového projektu APVV-15-0071 *Človek s hendikepom v literatúre pre deti a mládež* a grantového projektu VEGA 1/0095/18 *Umelecká hodnota, trivialita, brak a gýč v literárnej, výtvarnej a hudobnej tvorbe pre deti a mládež*. Ponúka pohľad na vybrané marginalizované oblasti intencionalnej literatúry: I. na literárnu postavu so znevýhodnením cez tematizáciu odlišnosti v dôsledku somatického postihnutia; II. pohľad na literárnu postavu v odbornom diskurze rodovej teórie a teórie inakosti; III. odbornú reflexiu literárnej postavy v hraničnej situácii ohrozenia, bolesti a straty.

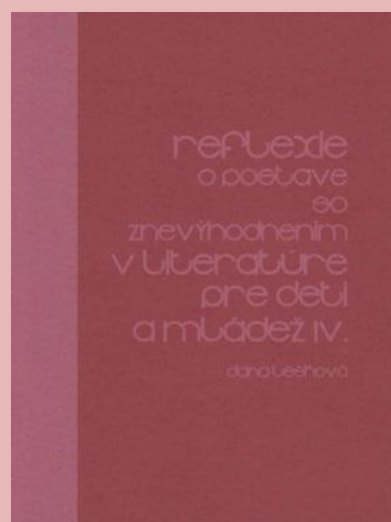
B. HLEBOVÁ – REFLEXIE O POSTAVE SO ZNEVÝHODNENÍM V LITERATÚRE PRE DETI A MLÁDEŽ III

Vedecká monografická práca sa zaoberá problematikou špecifického obrazu identity a tvorby Rómov v slovenskej literatúre pre deti a mládež, ako aj reflexiou o detskej rómskej postave so sociálnym znevýhodnením a emocionálnom prežívaní inakosti, ktorú prezentuje v súbore piatich štúdií pri práci s vybranými literárnymi textami z pôvodnej a prekladovej literatúry pre deti a mládež od rómskych i nerómskych autorov na Slovensku. Emocionálny svet detskej (chlapčenskej a dievčenskej) rómskej postavy so sociálnym znevýhodnením interpretuje vo vybraných textoch v tvorbe rómskych i nerómskych autorov – *Jakubko* (1959) od slovenskej autorky H. Zelinovej, *Vtáčatko Koráločka/Čirikloro Mirikloro* (1996) od slovenskej autorky D. Hivešovej-Šilanovej, *Biely Cigánik* (1970) od macedónskeho autora V. Podgoreca, *Katka z poslednej lavice* (1979) od maďarskej autorky M. Halasiovovej, *Katici* (1977) od švédskej rómskej autorky K. Taikonovej, *Príbehy svätené vetrom* s podtitulom *O cigánskej duši* (2004) od slovenského rómskeho autora L. Didiho, a to v kontexte genderovej, kultúrnej a sociálnej odlišnosti, intenzívneho vnímania dôsledkov sociálneho hendikepu a inakosti (rómsky pôvod), chudoby, krivdy, nespravodlivosti, rasovej diskriminácie či absencie statusu detstva. Poznanie identity Rómov, jej špecifik a životnej filozofie u rómskych i nerómskych autorov bolo spoločným východiskom pri autentickom umeleckom stvárnení prežívaných emócií detí a dospelých z rómskeho etnika žijúcich v sociálnej chudobe a predsudkoch zo strany majoritnej spoločnosti, čo môže byť vhodným prostriedkom k realizácii školskej a sociálnej inklúzie rómskeho etnika do majoritnej spoločnosti. Vedecká monografická vznikla v rámci riešenia projektu APVV-15-0071 *Človek s hendikepom v literatúre pre deti a mládež*.

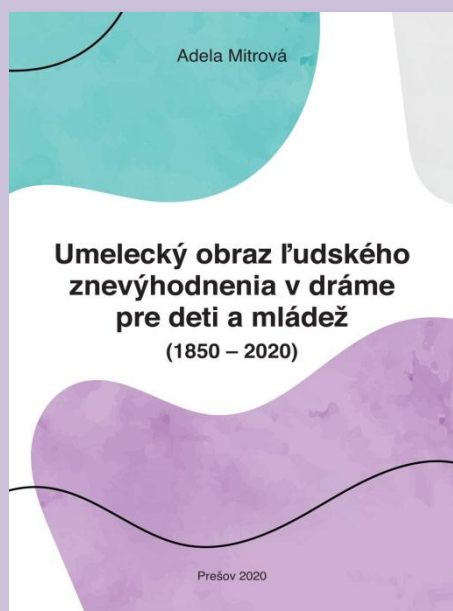
D. LEŠKOVÁ – REFLEXIE O POSTAVE SO ZNEVÝHODNENÍM V LITERATÚRE PRE DETI A MLÁDEŽ IV

Na stránkach monografie autorka uvažuje o rôznej podobe interpretačnej kooperácie čitateľa pri strete s diskurzom s hendikepovanou postavou predovšetkým v literatúre pre deti a mládež. Monografia naznačuje, že vedomejšie reagovanie na naratologické mechanizmy literárnych textov a recepcne zložitejšiu odpoveď na problematiku hendikepu môže vyprovokovať práve metareflexia. Metareflexia nemusí mať podľa autorky monografie explicitnú povahu v podobe metafikčných komentárov, ale môže byť latentne prítomná už v samotnom spoznávaní fungovania fikčného sveta a implicitnej pripravenosti zohľadňovať toto poznanie. Publikácia vychádza ako štvrtá časť monografickej série nazvanej *Reflexie o postave so znevýhodnením v literatúre pre deti a mládež* z grantového projektu APVV-15-071 *Človek s hendikepom v literatúre pre deti a mládež*.

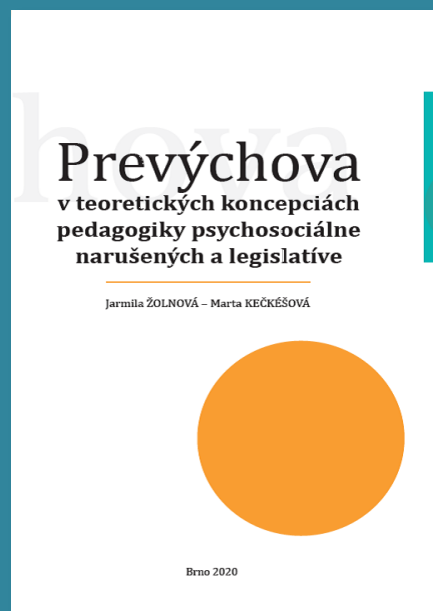
A. MITROVÁ – UMELECKÝ OBRAZ ĽUDSKÉHO ZNEVÝHODNENIA V DRÁME PRE DETI A MLÁDEŽ (1850 – 2020)

Monografia je výsledkom bádania a hľadania spôsobov stvárnenia ľudského znevýhodnenia v pôvodných slovenských a čiastočne i svetových dramatických textoch pre deti a mládež v slovenskom preklade v rozmedzí rokov 1850 – 2020. Na základe štúdia pramenných dramatických textov – divadelných, rozhlasových i televíznych sa autorka pokúsila charakterizovať situáciu v dramatickom umení v súvislosti so zobrazovaním ľudského znevýhodnenia v jednotlivých vývinových obdobiach. A. Mitrová v monografii prostredníctvom výberových interpretácií dramatických diel pre deti a mládež poukazuje na to, aké kategórie sociálneho znevýhodnenia a zdravotného postihnutia sa vyskytovali v jednotlivých vývinových obdobiach a akým spôsobom sú uvedené znevýhodnenia v konkrétnych dramatických dielach pre deti a mládež stváňované.

J. ŽOLNOVÁ, M. KEČKÉŠOVÁ – PREVÝCHOVA V TEORETICKÝCH KONCEPCIÁCH PEDAGOGIKY PSYCHOSOCIÁLNE NARUŠENÝCH A LEGISLATÍVE

Vysokoškolská učebnica si kladie za cieľ prezentovať teoretické koncepcie starostlivosti o deti so psychosociálnym narušením z historického pohľadu v kontexte rôznych filozofických prístupov k prevýchove a legislatívnej podpory detí v rodine a v inštitucionálnom prostredí. Predmetom je poukázať na nedostatky rodinného výchovného prostredia, ktoré vedú k inštitucionalizovanej výchove. Autorky sa preto zaoberajú tak výchovou, ako i prevýchovou dieťaťa z hľadiska špeciálnopedagogickej, právnej disciplíny a súvisiacimi odbormi, ako je sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela. Vysokoškolská učebnica je čiastkovým výstupom grantového projektu VEGA č. 1/0684/19 *Evalvácia behaviorálnych intervencií v edukácii detí a žiakov s poruchami autistického spektra a inými vývinovými poruchami*.

obálky: archív autorov

